

VERTAISTUKIRYHMÄTOIMINTAA PALVELUKESKUS
HIEKKARINTEELLE SJOITETTUIJEN LASTEN VANHEM-
MILLE

Anne Mäkelä

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (Ylempi AMK)

2014

Tekijä	Anne Mäkelä	Vuosi	2014
Toimeksiantaja Työn nimi	Palvelukeskus Hiekkarinne VERTAISTUKIRYHMÄTOIMINTAA PALVELUKES- KUS HIEKKARINTEELLE SIOITETTUJEN LASTEN VANHEMMILLE		

Sivu- ja liitemäärä 61 + 11

Kehittämishankkeeni toteutettiin yhteistyössä Nuorten Ystävien Palvelukeskus Hiekkarinteen kanssa. Kehittämishankkeeni tavoitteena oli kehittää, yhteistyössä perhetyöntekijän kanssa, Palvelukeskus Hiekkarinteelle sijoitettujen lasten vanhemmille tarkoitettua vertaistukiryhmätoimintaa. Kehittämishankkeen tarkoitus oli koota vanhempien kokemusten ja kehittämis ehdotusten kautta uusi kokonaisuus, toiminnan mallinnus. Mallinnus on toteutettu kansiona, josta Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmien vetäjät saavat uusia työkaluja toimintaansa.

Kehittämishankkeen kautta selvitin teemahaastattelulla vertaistukiryhmän merkitystä näille vanhemmille. Tutkimukselle asetin kolme tutkimuskysymystä. Niiden avulla kuvaan Palvelukeskus Hiekkarinteelle sijoitettujen lasten vanhempien kokemuksia vertaistukiryhmästä. Kehittämishankkeen tutkimus on menetelmältään laadullinen eli kvalitatiivinen. Aineiston keruun toteutettiin Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmään osallistuneiden neljän äidin ryhmähaastatteluna. Haastattelu oli teemahaastattelu ja sen teemat muodostuivat tutkimuskysymysten kautta. Saatu aineisto analysoitiin käyttäen induktiivista sisällönanalyysia eli aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Kehittämishankkeen tulosten mukaan vanhempien kokemus vertaistukiryhmästä oli positiivinen ja he kokivat sen tärkeäksi tueksi lapsen sijoituksen aikana. He huomasivat, etteivät ole yksin vaikeassa elämäntilanteessa vaan muutkin perheet jakoivat samankaltaisia kokemuksia. Kuitenkin, vertaistukiryhmän vaikutus vanhemmuuteen oli vanhempien mielestä yksilöllistä. Vanhempien muutosehdotukset Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän runkoon ja sisältöön olivat vaihtelevia sekä monipuolisia. Isoimpina muutosehdotuksina nousi esille kokoontumisten sisällön kehittäminen, tapaamisten lisääminen ja lasten toimintaan mukaan tuominen.

Avainsanat: Nuorten Ystävät, Palvelukeskus Hiekkarinne, vertaistukiryhmätoiminta, tuen merkitys, toiminnan kehittäminen.

Author	Anne Mäkelä	Year	2014
Commissioned by Subject of thesis	Child Welfare Service Center Hiekkarinne PEER SUPPORT GROUP FOR THE PARENTS OF CHILDREN LIVING IN CHILD WELFARE SERVICE CENTER HIEKKARINTEEN PALVELUKESKUS		
Number of pages	61 + 11		

This development project has been made in co-operation with Child Welfare Service Center Hiekkarinteen Palvelukeskus which is part of the child welfare organisation Nuorten Ystävät. The aim of this development project was to develop a peer support group for the parents of the children living in Hiekkarinteen Palvelukeskus. Also a familyworker from Hiekkarinteen Palvelukeskus took part in this development work. The idea was to collect the parents' ideas and experiences and to create a model of action based on their views. A folder was created based on this model. This folder is meant to give new tools for those who organise these support groups in Hiekkarinteen palvelukeskus.

The meaning of the support group for these parents was examined by using theme interview. The has three main research problems. They are used to describe the parents' experiences. This study is a qualitative research. The material was collected by peer support group interviewing four mothers who took part in the group. The thematic interview was based on the research problems. The material was analysed by using material based content analysis.

The results show that the parents felt that the group was a positive experience and gave them important support during their child's placement in Hiekkarinteen Palvelukeskus. The parents noticed that they are not alone in this kind of situation but there are other people sharing similar experiences. However the influence of the support group was experienced to be individual. The parents' ideas for the structure of these groups were versatile and variable. The most popular ideas were to develop the contents of the meetings, add more meetings and to get the children involved with the group activities also.

Keywords: Nuorten Ystävät (Friends of the Young), Hiekkarinteen palvelukeskus (Child Welfare Service Center Hiekkarinne), peer support group, meaning of support, development

SISÄLTÖ

TAULUKKOLUETTELO	1
1 JOHDANTO	2
2 TYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	4
3 PALVELUKESKUS HIEKKARINTEEN VERTAISTUKIRYHMÄTOIMINTA VANHEMMILLE	6
3.1 LASTENSUOJELULAKI HIEKKARINTEEN VERTAISTUKIRYHMÄN TOIMINNAN POHJANA	6
3.2 PALVELUKESKUS HIEKKARINNE JA SEN VERTAISTUKIRYHMÄTOIMINTA.....	8
3.4 PALVELUKESKUS HIEKKARINTEEN VERTAISTUKIRYHMÄTOIMINTA	10
4 VERTAISTUKIRYHMÄTOIMINTA LASTENSUOJELUSSA	15
4.1 TUEN MERKITYS VERTAISTUKIRYHMÄN TOIMINNASSA.....	15
4.2 VERTAISTUKIRYHMÄN MERKITYS LASTENSUOJELUASIAKKUUDEN HERÄTTÄMIEN TUNTEIDEN KOKEMISESSA	17
4.3 KANSALAI- JA ALUELÄHTÖISYYS OSANA VERTAISTUKIRYHMÄN TOIMINTAA.....	19
5 KEHITTÄMISHANKKEEN MENETELMÄLLISET VALINNAT	24
5.1 KEHITTÄMISHANKE	24
5.2 KEHITTÄMISHANKKEEN VAIKUTTAVUUS	25
5.3 LAADULLINEN TUTKIMUSOTE	30
5.4 AINEISTONKERUU	32
5.5 AINEISTON ANALYSOINTI.....	34
6 KEHITTÄMISHANKKEEN TUTKIMUKSEN TULOKSET	37
6.1 MILLAISIA VAIKUTUKSIA VERTAISTUKIRYHMÄÄN OSALLISTUMISELLA ON OLLUT VANHEMMUUDEN KOKEMISEEN?	37
6.2 VANHEMPIEN KOKEMUKSET PALVELUKESKUS HIEKKARINTEEN VERTAISTUKIRYHMÄN VAIKUTUKSESTA OMAAN JAKSAMISEEN.....	38
6.3 VANHEMPIEN MUUTOSEHDOTUKSET PALVELUKESKUS HIEKKARINTEEN VERTAISTUKIRYHMÄN SISÄLTÖÖN	40
7. POHDINTA	42
7.1 KEHITTÄMISHANKKEEN TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELU	42
7.2 EETTISYYDEN JA LUOTETTAVUUDEN POHDINTA	46
7.3 OMAN AMMATILLISEN KASVUN POHDINTA	50
7.4 KEHITTÄMISEHDOTUKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET.....	52
LIITTEET	62

TAULUKKOLUETTELO

TAULUKKO 1. PALVELUKESKUS HIEKKARINNE.....	9
TAULUKKO 2. PALVELUKESKUS HIEKKARINTEEN VANHEMMILLE SUUNNATUN VERTAISTUKIRYHMÄTOIMINNAN TAPAAMISTEN AIHEET.	13
TAULUKKO 3. KEHITTÄMISHANKKEENI KANSALAISLÄHTÖISYYDEN MÄÄRITELMÄT JA NIIDEN KESKEISET PIIRTEET.	19
TAULUKKO 4. TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISHANKKEELLE OMINAISET PIIRTEET ANTTILA (2007) MUKAAN.	24
TAULUKKO 5. LAADULLISEN TUTKIMUKSEN OMINAISPIIRTEET KYLMÄN JA JUVAKAN (2007, 31) MUKAAN	30
TAULUKKO 6. INDUKTIIVISEN SISÄLLÖNANALYYSIN VAIHEET	35
TAULUKKO 7. MITEN VANHEMMAT OVAT KOKENEET OMAN VANHEMMUUDEN MUUTTUNEEN VERTAISTUKIRYHMÄÄN OSALLISTUMISEN MYÖTÄ?	66
TAULUKKO 8. MILLAISIA TUKEA VANHEMMAT OVAT SAANEET PALVELUKESKUS HIEKKARINTEEN VERTAIS-RYHMÄN TOIMINNASTA?.....	67
TAULUKKO 9. VANHEMPIEN KEHITTÄMISEHDOTUKSIA TOIMINTAAN.....	68
TAULUKKO 10. YHTEENVETO PALVELUKESKUS HIEKKARINTEEN VERTAISTUKIRYHMÄN KEHITTÄMISESTÄ.....	70

1 JOHDANTO

Lastensuojelua voidaan tarkastella hyvinvointipainotteisesta lastensuojelumallista käsin. Tämä tarkoittaa sitä, että lastensuojelun tehtävänä on lasten hyvinvoinnin tukemisen lisäksi tukea yksilölliset tarpeet huomioiden koko perheen hyvinvointia ja tavoitteena on saada perheen ja/tai lasten elinoloissa muutos. (Pösö 2007, 72.) Palvelukeskus Hiekkarinteen yksi tukimuodoista lastensuojelun asiakkaana oleville perheille on vanhemmille suunnattu vertaistukiryhmätoiminta joka toteutetaan osana perhetyötä. Perhetyön kautta sijoitettua lasta tuetaan muun muassa vanhempia tukemalla.

Sosionomi (ylempi AMK) tutkintoon liittyvä opinnäytetyö toteutin kehittämishankkeena. Kehittämishankkeeni lähtökohtana on oman työni sekä työpaikani asiakaslähtöisten ja asiakkaita voimaannuttavien työmenetelmien kehittäminen. Kehittämishankkeeni olen kehittänyt yhteistyössä perhetyöntekijän kanssa Palvelukeskus Hiekkarinteelle sijoitettujen lasten vanhemmille tarkoitettua vertaistukiryhmätoimintaa ja koonnut sen yhdeksi kokonaisuudeksi, mallinnukseksi. Kehittämishankkeessani teemahaastattelun kautta selvitin vertaistukiryhmän merkitystä vanhempien jaksamiseen sekä vanhempien ja lasten väliseen suhteeseen.

Nuorten Ystävien Palvelukeskus Hiekkarinteellä näkyy vahvasti kyseisen yksikön kehittyminen kokonaisvaltaisemmaksi yksiköksi. Tämä tulee esille muun muassa uuden kriisi- ja arviointiyksikön avaamisena sekä uusien työmenetelmien kehittämisenä. Oma kehittämishankkeeni tukee Palvelukeskus Hiekkarinnettä tässä kehityksessä. Samoin kehittämishankkeeni pyrkii auttamaan yksikköä jatkuvasti muuttuvassa talous- ja kilpailutilanteessa. Nämä ovat myös näkökulmia jotka tukevat kehittämishankkeeni aihevalintaa.

Kehittämishankkeeseeni keräsin aineiston haastattelemalla neljää äitiä vertaistukiryhmästä. Haastattelu tapahtui syksyllä 2012 ja se toteutettiin ryhmässä teemahaastattelulla. Kehittämishankkeeni tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen ja sen tarkoitus on kehittää Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukitoimintaa ja tuoda esille vertaistuen merkitystä lastensuojelussa. Ke-

hittämishankkeen avulla halusin tuoda esille vanhempien näkyvyyttä sekä heidän mielipiteitään. Kehittämishankkeen lähtökohtana on kansalais- ja aluelähtöisyys. Oman kehittämishankkeeni näkökulmasta kansalais- ja aluelähtöisyys tarkoittaa että, työn kohderyhmänä ovat ihmiset itse.

2 TYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Kehittämishankeeni toteutettiin Nuorten Ystävien Palvelukeskus Hiekkarinteelle ja se kohdentui lastensuojelun asiakkaana olevien perheiden vanhemmille. Kehittämishankkeen tavoite on kehittää vertaistukiryhmätoimintaa ja tarkoituksena on koota se yhdeksi kokonaisuudeksi, mallinnukseksi. Mallinnus on toteutettu kansiona, josta Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmien vetäjät saavat uusia työkaluja toimintaansa. Valmiin tuotteen kautta Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmätoimintaa on myös mahdollisuus markkinoida Lapin kunnille laajemmassa mittakaavassa. Tämä avaa tulevaisuudessa mahdollisuuden ehkä jopa sille, että muutkin lastensuojelun piirissä olevat perheet saisivat mahdollisuuden päästä osalliseksi vertaistukiryhmätoiminnan positiivisista vaikutuksista ilman, että suoraa lapsen sijoituksen kautta olevaa asiakkuutta Palvelukeskus Hiekkarinteelle olisi olemassa.

Toimintatutkimusta hyödyntäen kehittämishankeeni koostuu vertaistukiryhmän kansiosta sekä kirjallisesta tuotoksesta. Kansio tulee sisältämään teoria-tietoa muun muassa vertaistukiryhmätoiminnasta sekä aihealueista, joita Palvelukeskus Hiekkarinteen järjestämässä vertaistukiryhmässä vanhempien kanssa tullaan käsittelemään. Kansio sijoitetaan Palvelukeskus Hiekkarinteen perhetyön toimistoon, josta henkilökunta voi sitä käyttää työkalunaan vertaistukitoiminnassa. Sen pohjalta vertaistukiryhmätoimintaa Palvelukeskus Hiekkarinteen sijaishuoltoyksikössä tullaan järjestämään. Kehittämishankkeen kirjallinen osuus liitetään osaksi kansiota ja josta selviää mitä, miksi ja miten kehittämishankkeessani olen tehnyt. Raporttiin sisältyy myös kehittämishankkeen tutkimusongelman, tutkimustulokset sekä johtopäätökset joihin olen päätenyt. Raportista tulee esille oma arvioni kehittämishankkeen prosessista, tuotteesta sekä omasta oppimisestani. Näiden tietojen perusteella muut kehittämishankkeeseeni tutustuvat henkilöt saavat selville sen, miten olen kehittämishankkeessani kokonaisuudessaan onnistunut.

Toimintatutkimuksen avulla pyrin selvittämään kehittämishankkeen tuotoksen, vertaistukiryhmätoiminnan, merkitystä lastensuojelun piirissä olevien

perheiden vanhemmille. Muun muassa sitä, miten vanhemmat ovat kokeneet Palvelukeskus Hiekkarinteen järjestämän vertaistukiryhmätoiminnan, miten vertaistukiryhmätoiminta on vaikuttanut heidän omaan ja perheensä elämään, mitä positiivista vertaistukiryhmän toiminnassa on ollut ja mitä he haluaisivat siinä muutettavan.

Tekemäni tutkimuksen ja siitä kokoamieni johtopäätösten avulla, Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmätoimintaa voidaan luoda, muuttaa ja kehittää asiakasryhmän tarpeita vastaavaksi sekä tuoda vertaistukiryhmätoiminnan tuloksia mahdollisesti palvelua ostavien asiakkaiden tietoisuuteen. Tutkimuskysymykset ovat muokkautuneet saadun aineiston ja työn teoriapohjan kautta. Lopulliset tutkimuskysymykset hyväksyivät ohjaavat opettajat sekä työn tilaava taho.

Kehittämishankkeeni tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaisia vaikutuksia vertaistukiryhmään osallistumisella on ollut vanhemmuuden kokemiseen?
2. Millaisia tukea vanhemmat ovat saaneet Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän toiminnasta?
3. Mitä muutoksia vanhemmat kokevat Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmään tarpeellisina?

3 PALVELUKESKUS HIEKKARINTEEN VERTAISTUKIRYHMÄTOIMINTA VANHEMMILLE

3.1 Lastensuojelulaki Hiekkarinteen vertaistukiryhmän toiminnan pohjana

Lastensuojelun asiakasmääriin vaikuttaa muun muassa sijoittavien kuntien taloudelliset tilanteet, linjaukset ja organisaatiouudistukset sekä valtakunnallisesti erilaiset trendit ja niiden vaihtelut. Lastensuojelun asiakkaana olevien perheiden vanhemmat voidaan nähdä erilaisten yhteiskunnallisten toimien uhreina. Tällöin perheitä on tärkeä pyrkiä tukemaan erilaisilla palveluilla ja tukimuodoilla. (Eronen 2012, 21; Kivinen – Hägglund - Söderholm – Kujala 2012, 9, 10.) Näitä palveluita ja tukimuotoja määritellään sekä ohjataan Suomessa lastensuojelulailla. Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata yksilöllisesti lapsen oikeus saada kasvaa ja kehittyä turvallisessa kasvuympäristössä, saada mahdollisuus tasapuoliseen ja virikkeelliseen kehitykseen ja tarjota erityistä suojelua. Tämä tarkoittaa myös perheen huomioimista. (Räty 2012, 1.)

Suomen ensimmäinen lastensuojelulaki astui voimaan vuonna 1937. Tuolloin kyseinen laki mahdollisti sen, että julkinen valta pystyi tarvittaessa erottamaan vanhemmat heidän kasvatustehtävästään. 1.1.1984 astui voimaan vuoden 1983 lastensuojelulaki jonka 1.1.2008 voimaan tullut lastensuojelulain uudistus kumosi. Näiden lakien välissä sekä tämän jälkeenkin lastensuojelua koskevaa lainsäädäntöä on tarkistettu ja uudistettu useaan otteeseen. Näihin uudistuksiin on vaikuttanut vahvasti merkittävät yhteisölliset muutokset muun muassa lasten ja nuorten elämässä sekä oireilussa, teknologiassa, perheissä ja niiden rakenteissa, vanhemmuudessa sekä ammatillisissa käytänteissä. (Mahkonen 2008, 26 – 27, 28.) Lastensuojelulain tarkoituksena onkin turvata yksilöllisesti lapsen oikeus saada kasvaa ja kehittyä turvallisessa kasvuympäristössä, saada mahdollisuus tasapuoliseen ja virikkeelliseen kehitykseen ja tarjota erityistä suojelua. Tämä tarkoittaa myös perheen huomioimista. (Räty 2012, 1.)

Yhtenä viime vuosien uudistuksista on nähtävillä sijoitettujen lasten vanhempien ja lastensuojelun välisen yhteistyön merkityksen korostuminen (Mahkonen 2008, 210; Saastamoinen 2010, 112). Tämä tarkoittaa myös sitä, että lapsen sijoitus nähdään väliaikaisena ratkaisuna sen sijaan, että lapsi lopullisesti erotettaisiin perheestään. Vaikka, lastensuojelulain mukaisesti huostaanoton yhteydessä vanhempi menettää lapsen lakisääteinen huoltajuuden, ei vanhemmuus katoa mihinkään. (Mahkonen 2008, 136) Joitakin oikeuksia lapsen vanhemmalla säilyy kuitenkin huostaanoton aikana. Yksi näistä oikeuksista on esimerkiksi oikeus päättää lapsen nimi (Räty 2007, 285). Sijoituksessa olevien lasten vanhemmat kokevat kuitenkin usein, että heidän vanhemmuutensa kärsii osallisuuden puutteesta. Kun lapsi on sijoitettu, tulisi lapsen vanhemmilla tarjota mahdollisuutta saada pitkäkestoista tukea sijoituksen aikana. Tuen avulla vanhemmat voivat käydä kriisinsä läpi, löytää voimavaroja vahvistuakseen ja selvitäkseen etävanhemmuudestaan. (Kujala 2003, 11, 46.)

Etävanhemmuus on käsite, jota käytetään sijoitettujen lasten vanhempien vanhemmuudesta puhuttaessa. Sillä pyritään kuvaamaan vanhempien roolia sekä heidän kokemaansa vanhemmuuden laatua lasten sijoituksen aikana. Etävanhemmuus ei kumoa tai ole ristiriidassa biologinen vanhempi-käsitteen kanssa. (Kujala 2003, 14.) Etävanhemmuudella tarkoitetaan sitä, että vanhemmat ovat lapsen vanhempia siitä huolimatta, että sijoituksen aikana he eivät kykene toteuttamaan vanhemmuuden kaikkia osa-alueita, rooleja joka-päiväisesti eivätkä niin laajasti kuin vanhemmat jotka asuvat lapsensa kanssa yhdessä. (Kujala 2003, 46.) Siksi lapsen sijoituksen aikana sosiaalialan henkilökunnan tuleekin tehdä mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä lapsen lisäksi myös hänen vanhempiensa kanssa (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 10:52 §).

Lapsen sijoitus on osa lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua (Räty 2012, 4). Lastensuojelulain mukaan viranomaistahojen on tuettava vanhempia lasten kasvatuksessa (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 1:2 §). Tällaisia keinoja on esimerkiksi se, että huostaanotettuna sijoitettujen lasten vanhemmille lapsen sijoittava kunta on velvollinen tarvittaessa laatimaan vanhemmuutta tukevan asiakassuunnitelman (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 6:30 §). Tämän asia-

kassuunnitelman avulla pyritään tekemään yhteistyötä lasten vanhempien kanssa, ohjaamaan vanhemmat heidän tarvitsemiensa palveluiden piiriin ja näin osaltaan varmistamaan työskentely lapsen kotiuttamisen mahdollistamiseksi (Mahkonen 2008, 210; Saastamoinen 2010, 86.) Myös avohuollon sijoituksessa olevien lasten perheille on sosiaalitoimen järjestettävä lastensuojelunlain mukaan tukea. Yhtenä tukimuodoista laissa mainitaan vertaistukiryhmätoiminta. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 7:36 §.)

3.2 Palvelukeskus Hiekkarinne ja sen vertaistukiryhmätoiminta

Nuorten Ystävät on sosiaali- ja terveysalan asiantuntija- ja vaikuttajajärjestö, jonka päätoimipiste sijaitsee Oulussa. Järjestön omistama liiketoimintakonserni tuottaa valtakunnallisia sosiaali- ja terveysalan erityispalveluja ja se työllistää vuonna 2014 yli 650 työntekijää, jotka toimivat lasten ja nuorten, mielenterveys- ja päihdekuntoutujien, vammaisten sekä heidän perheidensä hyväksi. Näiden toimialojen yksiköitä Nuorten Ystävillä on lukuisia yksiköitä eri puolella Suomea (kuvio 1) ja niistä sijaishuoltopalveluita tarjoavia on kahdeksan. Palvelukeskus Hiekkarinne on Nuorten Ystävien lastensuojeluyksikkö Rovaniemellä. Hiekkarinne on avattu syksyllä 2001 ja aluksi se toimi perhekotina. Vuoden 2006 alussa toiminta muuttui sijaishuoltoyksiköksi. Kesällä 2012 Hiekkarinneen toiminta on laajentunut palvelukeskukseksi. Hiekkarinneen keskeisenä tavoitteena on mahdollistaa lapsen ja nuoren eheytyminen psyykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti.

Kuvio 1. Nuorten Ystävien toimipaikat (<http://www.nuortenystavat.fi/>, hakupäivä 1.4.2014)

Palvelukeskus Hiekkarinteen toiminta jakaantuu kolmeen eri osastoon. Nämä osastot ovat sijaishuoltoyksikkö Hiekkarinne, Kriisi-, ja arviointiyksikkö Komsio sekä Avopalvelukeskus (Taulukko 1). Lisäksi sijaishuoltoyksikkö Hiekkarinteellä ja arviointiyksikkö Komsioilla on käytössään koulupalvelut, joiden avulla voidaan taata jokaiselle nuorelle tarpeen mukaan opiskeluvalmiuksien mukaista opetusta, oikean kokoisessa ryhmässä.

Taulukko 1. Palvelukeskus Hiekkarinne.

Palvelukeskus Hiekkarinne			
Yksiköt	Hiekkarinteen sijais- huoltoyksikkö	Arviointi yksikkö Komsio	Avopalvelukeskus
Asumispaikkojen määrä	12	7	-
Asiakkaiden ikä	12 – 17-vuotiaat lapset ja nuoret.	13 – 17-vuotiaat lapset ja nuoret.	Perhetyö:12–17 -vuotiaat. Jälkihuolto: 17–21 -vuotiaat.
Sijoitusmuoto	Huostaanotto, kiireellinen sijoitus tai sijoitus avohuollon tukitoimena.	Huostaanotto, kiireellinen sijoitus tai erityisen huolenpidon jakso.	
Asiakkuuden syyt	Esimerkiksi häiriökäyttäytyminen, koulunkäymättömyys, päihdeongelmat, rikollinen elämäntyyli, rajattomuus sekä karkailu.	EHO- tasoisesti resursoitu yksikkö, jolla on valmius ottaa vastaan vaikeasti oireilevia nuoria ja sen tiloissa on lastensuojelulain mukainen rauhoittumishuone ääritilanteita (eristäminen) varten.	Tuottaa avohuollonpalveluita kuten avohuollonperhetyötä ja jälkihuoltoa. Avohuollonpalveluiden avulla nuoren sijoituksen päättyessä voidaan rakentaa turvallinen porrastettu siirtyminen nuorelle takaisin kotiin tai itsenäiseen elämään.
Sijoituksen pituus	Kiireellinen sijoitus 30 päivää, myös pidempiä sijoituksia nuoren tilanteen mukaan.	Kriisisijoitukset ovat pituudeltaan 1-14 vuorokautta, EHO- jaksot 30–90 vuorokautta ja arviointijaksot 9 viikkoa. Lisäksi yksikössä on asiakaspaikkoja pidempi- aikaisille sijoituksille.	
Sijoitetulla nuorella on mahdollisuus tavata sijoitusjakson aikana psykologi, psykiatrian erikoislääkäri, päihdetyöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja sekä terveydenhoitaja.			
Palvelukeskuksella on lisäksi kaksi itsenäistymis-/tukiasuntoa itsenäistyville nuorille.			

Työskennellessäni Sijaishuoltoyksikkö Hiekkarinteellä ohjaajana, minulle tarjottiin keväällä 2011 esimiestaholta mahdollisuutta työskennellä perhetyöntekijän työparina Palvelukeskus Hiekkarinteelle sijoitettujen nuorten äideille suunnatussa vertaistukiryhmässä ohjaajana. Palvelukeskus Hiekkarinteellä vertaistukiryhmätoiminta on osa sijoituksen aikana tarjottavaa perhetyötä. Sijoitetun lapsen perhe kokonaisuutena nähdään Palvelukeskus Hiekkarinteellä työskentelyn ja tarkastelun kohteena.

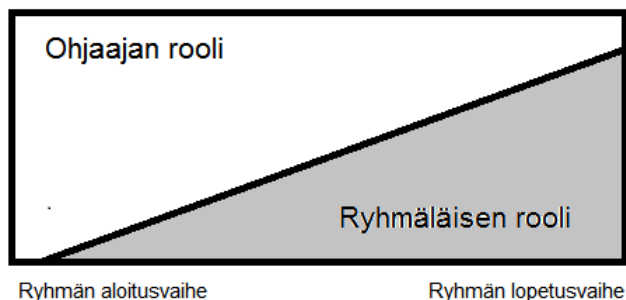
Vanhemmilta etukäteen kiinnostusta vertaistukiryhmään kyselivät perhetyöntekijät ja vain äideiltä nousi esille halukkuutta siihen osallistua. Siksipä alkuun kohderyhmänä ovat olleet vain äidit. Tarkoituksena on kuitenkin tarjota jatkossa vertaistukiryhmätoiminnan kautta tukea myös lasten isille. Aluksi Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmätoiminnassa tapaamiset tapahtuivat kerran kuukaudessa ja niiden sisältö muotoutui perhetyöntekijän kanssa yhdessä suunnitellen. Mitään varsinaista pysyvää runkoa ei ollut vaan tapaamisilla käsiteltävät aiheet sekä mahdolliset hoidolliset osuudet päätettiin perhetyöntekijän kanssa aina ennen seuraavaa ryhmäkokoontumista kohtalaisen lyhyellä suunnitteluajalla. Tällaisella tavalla toteutettua äitien vertaistukiryhmätoimintaa toteutettiin kunnes minun opintojen aloittamisen myötä syksyllä 2011 mahdollisuus järjestelmälliseen kehittämiseen tuli ajankohtaiseksi.

3.4 Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmätoiminta

Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmään äidit kutsutaan kutsukirjeellä (liite 2.). Koska vertaistukiryhmään tulemiselle voi vanhemmilla olla korkea kynnyks, tätä pyritään madaltamaan ennalta tehtävällä työskentelyllä (Kujala 2003, 15). Hiekkarinteen vertaistukiryhmässä ennakkotyöskentely tapahtuu ensisijaisesti yksikön perhetyöntekijöiden kautta. He kertovat vanhemmille mahdollisuudesta osallistua Palvelukeskus Hiekkarinteen järjestämään vertaistukiryhmätoimintaan sekä avaavat toiminnan sisältöä sekä tavoitteita. Myös lasten omaohjaajat voivat omalta osaltaan kannustaa ja tukea vanhempia osallistumaan Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmätoimintaan.

Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmässä kokoontumispaikkoja on useampi ja ne ovat ennalta kartoitettuja ja ohjelman runkoon suunniteltuja. Tunnelma kokoontumisissa pyritään pitämään neutraalina, viihtyisänä sekä mahdollisimman vapautuneena. Jokaisella kokoontumiskerralla vertaistukiryhmän kokoontuminen aloitetaan kierroksella, jossa vertaistukiryhmäläiset kertovat lyhyesti kuulumisistaan. Kyseisellä kierroksella voidaan käyttää apuna erilaisia työvälineitä kuten muun muassa erilaisia kortteja. Jokaisella tapaamisella on myös tarjolla kahvit, tee sekä välipalaa. (Jyrkämä 2010, 39, 47; Kujala 2003, 24; Kivinen ym. 2012, 27.) Lisäksi vertaistukiryhmän kokoontumisten aikana on ohjelmassa myös ohjaajan vetämänä läpi käytävien aiheiden lisäksi jotain rentouttavaa, kokoontumispaikan mukaan ennalta suunniteltua ohjelmaa kuten hieronta, jalkakylpy, rentoutuminen, jooga, makkarapaisto jne. Vertaistukiryhmätapaamiset päätetään vielä kierrokseen ryhmäläisten tuntemuksista. Tämän avulla varmistetaan vielä jokaisen ryhmäläisen kuulluksi ja nähdyksi tuleminen. (Jyrkämä 2010, 47; Kujala 2003, 24.)

Hiekkarinteen vertaistukiryhmä on ns. julkistaustainen ryhmä, mikä tarkoittaa siis sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisen käynnistämää ryhmää. Ryhmän vetäjällä on asiantuntemusta joka on saavutettu muun muassa koulutuksen kautta, muttei kuitenkaan välttämättä omasta kokemuksesta kertynyttä tietoa. (Laimio – Karnell 2010, 16; Kivinen ym. 2012, 14.) Hiekkarinteen vertaistukiryhmällä on kaksi työntekijää vetäjänä sekä yksi varavetäjä. Toinen työntekijöistä toimii varsinaisena ryhmän vetäjänä ja hänellä on päävastuu. Nimetty varavetäjä on paikalla mahdollisissa sairastapauksissa ym. Tämä mahdollistaa sen, ettei tapaamisia ole syytä toisen ohjaajan poissaolon vuoksi perua tai vetää yksin. Alkuvaiheessa vertaistukiryhmä vetäjän rooli on suurimmillaan. Kuitenkin, vertaistukiryhmän toiminnan edetessä ja ryhmäläisten tutustuesssa toisiinsa, vetäjän rooli pienenee, muttei muutu tarpeettomaksi. (Jyrkämä 2010, 41, 44.) (Kuvio 2).

Kuvio 2. Ohjaajan ja ryhmäläisen roolin muuttuminen Jyrkämän 2010 mukaan.

Vertaistukiryhmän vetäjän tulee käytännön asioiden lisäksi tukea ja kannustaa ryhmään osallistuvia vanhempia ilmaisemaan itseään, osoittaa ryhmäläisiä kohtaan ymmärrystä ja nostaa hiljaiset ryhmäläiset myös esille yrittämällä saada heitä mukaan keskusteluihin. Lisäksi ryhmän vetäjä jakaa ryhmässä puheenvuorot, nostaa yksityisiä kokemuksia yhteisiksi esimerkiksi kysymällä ”onko muilla ryhmäläisillä vastaavanlaisia kokemuksia?” sekä tuo ryhmälle uutta tietoa keskusteltavista aiheista. Tärkeää on myös, että vertaistukiryhmän vetäjä auttaa ryhmäläisiä kääntämään negatiiviset asiat vahvuuksiksi ja keventää tilannetta tarvittaessa huumorilla sekä positiivisella, kannustavalla palautteella. (Holm 2010, 58; Jyrkämä 2010, 54.) Vertaistukiryhmän vetäjien on tärkeää pyrkiä olemaan oma itsensä unohtamatta ryhmänvetäjän roolia. Tämä tarkoittaa sitä, että ryhmän vetäjät vievät ryhmää eteenpäin omana persoonanaan ja siten edesauttavat vertaistukiryhmän ilmapiirin avoimuutta (Kujala 2003, 27).

Hiekkarinteen sijaishuoltoyksikön vastaavan ohjaajan sekä perhetyöntekijän kanssa suunniteltiin alustava runko vertaistukiryhmätapaamisille. Yhdessä sovittiin että ryhmä kokoontuu kuudesti (6), jokainen tapaaminen kestää kaksi (2) tuntia ja näillä tapaamisilla on etukäteen sovitut aiheet joita käsitellään. Lisäksi kuuden tapaamisen jälkeen järjestetään viikonlopun mittainen tapaaminen. Ryhmässä käsiteltävät aiheet muotoutuivat pitkälti vertaistukiryhmään aikaisemmin osallistuneiden vanhempien toiveiden sekä työntekijöiden ammatillisen kokemuksen ja osaamisen pohjalta. Lisäksi vertaistukiryhmän runkoa ja sisältöä mietittäessä huomioitiin myös kirjallisuudesta esille nousut teoriatieto sekä aikaisempien tutkimusten tuloksia. Aiheet ja teemat valikoi-

tuivat sellaisiksi, että yhteenvedona aikaisemmista perusteluista, niiden voidaan katsoa olevan tarpeellisia ja tärkeitä aiheita lastensuojelun piirissä olevien perheiden vanhemmille suunnatussa vertaistukiryhmässä (taulukko 2).

Taulukko 2. Palvelukeskus Hiekkarinteen vanhemmille suunnatun vertaistukiryhmätoiminnan tapaamisten aiheet.

Kokoontumiskerta	Käsiteltävä aihe
1.	Tutustuminen
2.	Oma tarina
3.	Kriisi ja sen vaiheet, lapsen erokriisi
4.	Yhteydenpito lapsen ja vanhemman välillä
5.	Tulevaisuus
6.	Selviytymistarina

Yhdessä hiekkarinteen sijaishuoltoyksikön vastaavan ohjaajan sekä perheyöntekijän kanssa sovittiin aluksi, että Hiekkarinteen järjestämät vertaistukiryhmät pidetään muodoltaan suljettuina ryhminä. Tämä päätös tehtiin huomioiden teoreettisesta lähdekirjallisuudessa esille nousseet, hyväksi koetut käytänteet (esim. Kujala 2003, 23) sekä sijoitettujen lasten vanhempien mielipiteet ryhmän muodosta. Suljetun ryhmän ideana on, että ryhmä kokoontuu koko toimintansa ajan samalla kokoonpanolla, ryhmään ei siis oteta uusia jäseniä ensimmäisten kokoontumisten jälkeen. Tämä mahdollistaa paremmin sen, että ryhmä koetaan tiiviiksi ja turvalliseksi yhteisöksi. Turvallisessa ryhmätilanteessa ihmiset helpommin voivat uskaltautua jakamaan sellaisia henkilökohtaisia asioita, joita ei välttämättä muissa tilanteissa uskaltaisi jakaa. (Jyrkämä 2010, 35; Kivinen ym. 2012, 20.)

Ryhmä ihanteelliseksi kooksi katsottiin olevan kuudesta kahdeksaan henkilöä. Tätä tukee myös teoriatieto. Tällöin vertaistukiryhmän koko on sellainen, että jokaisella ryhmään osallistuvalla on mahdollisuus olla henkilökohtaisesti vuorovaikutuksessa kaikkien ryhmäläisten kanssa sekä lisäksi se voi palvella jokaisen ryhmään osallistuvan tarpeita. Yhden ihmisen henkilökohtaiseen prosessiin ei kuitenkaan voida paneutua kovin yksilöllisesti. (Jyrkämä 2010, 25; Vilen – Leppämäki – Ekström 2002, 202 – 203, 209.) Viikonlopun mittaiseen reissuun osallistuva ryhmä päätettiin pitää kuitenkin muodoltaan avoi-

mena eli muutkin kuin vertaistukiryhmään osallistuvat vanhemmat saavat mahdollisuuden päästä mukaan. Tämä sen vuoksi, että kaikilla vanhemmilla ei ole välttämättä mahdollisuutta päästä osallistumaan vertaistukiryhmän koontumisiin muun muassa pitkien etäisyyksien vuoksi. Vertaistukea tarjoavaan viikonlopun mittaiseen reissuun näillä vanhemmilla on mahdollisuus helpommin päästä osallistumaan.

4 VERTAISTUKIRYHMÄTOIMINTA LASTENSUOJELUSSA

4.1 Tuen merkitys vertaistukiryhmän toiminnassa

Vertaistoiminnan taustalla katsotaan olevan ihmisten tarve olla vuorovaikutussuhteessa keskenään. Tämä johtuu siitä, että ihminen on sosiaalinen ja elää pääasiassa yhteisöissä muiden ihmisten kanssa. Aikoinaan yhteisöt muodostuivat perheistä, heimoista ja kyläyhteisöistä joissa selviytymiseen vaikutti se, miten yhteisön jäsenet huolehtivat toisistaan. (Laimio – Karnell 2010, 9.) Ensimmäiseksi vertaistukiryhmäksi katsotaan nousevan B. Wilsonin ja B. Smithin 1935 perustama AA-kerho. Wilson ja Smith keräsivät yhteen alkoholisoituneita ihmisiä ja jakoivat yhdessä heidän kanssaan omaa tarinaansa alkoholin ongelmallisesta käytöstään. Suomeen käsite vertaistoiminta saapui 1990-luvun puolessa välissä. Tuolloin vertaistoiminta oli lähinnä käytössä vammais-, omais- ja mielenterveysjärjestöissä. (Laimio – Karnell 2010, 9 – 10, 13.) Ryhmä kehittyy vaihteittain, kun ohjaaja tunnistaa ryhmän kehitysvaiheet on hänen helpompi tiedostaa ryhmässä tapahtuvat ilmiöt (Erkko – Hannukkala 2013, 18). Kehittämishankkeen kansioon on kerätty ryhmän muodostamisvaiheista kertova kaavio, jonka avulla vertaistuki ryhmän vetäjä saa tärkeää tietoa ryhmän muodostumisesta.

Vertaistukiryhmätoiminnan perusajatus on, ettei kukaan ihminen ole yksin. Vertaistukiryhmästä muodostuu yhteisö, jonka muiden jäsenten kanssa voi vaihtaa elämänkokemuksia ja nostaa esille arjen arvostusta. Vertaistukiryhmässä ihmisille annetaan mahdollisuus osallisuuteen sekä kasvaa ja oppia uutta. Vertaistukiryhmän merkitys korostuu erityisesti silloin, kun ihmisen elämäntilanne tai identiteetti muuttuu ja rakentuu uudelleen sekä silloin kun elämäntilanne poikkeaa lähiympäristön elämäntilanteesta suuresti. Vertaistukiryhmässä saadun tuen avulla ihmisen on helpompi selviytyä uudesta elämäntilanteesta, muutoksesta ja sen mukanaan tuomasta mahdollisesta stressistä. (Kuukoski 2003, 30 – 31; Laimio – Karnell 2010, 19.) Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmässä pyritään noudattamaan yllämainittuja arvoja. Tärkeää on, ettei kukaan vanhempi koe jäävänsä yksin lapsen sijoituksen aikana.

Osallisuus sanana voidaan katsoa viittaavan johonkin kuulumisen ja siihen että, ihmisellä on mukana olemisen tunne sekä kokemus aidosta mahdollisuudesta vaikuttaa ja kantaa vastuuta itseään, lähiyhteisöään ja yhteiskuntaa koskevista asioista. Silloin kun ihminen saa mahdollisuuden itse vaikuttaa tilanteeseensa ja sen etenemiseen, kyse on vahvemmin osallisuudesta. Osallisuuteen kuuluu myös se, että ihminen saa itse valita ja säädellä oman aktiivisuutensa, osallisuutensa tasoja. Tämä tarkoittaa siis sitä, että myös ihmisen passiivinen mukanaolo voi hänen näkökulmastaan tukea osallisuuden toteutumista tai edesauttaa sen vahvistumista. Osallisuus voi kuitenkin toteutua myös ihmisen kannalta näennäisesti, jolloin häntä koskevissa asioissa hän itse on mukana vain osallistujana eikä juuri tule kuulluksi kuin osana järjestelmää. Sosiaalityössä onkin tärkeää muistaa, että asiakas on aina omien asioidensa, oman elämänsä paras asiantuntija. (Harju 2003, 96; Pohjola 1992, 29 – 31).

Vanhemmat kokevat usein olevansa yksin lastensa kasvatustehtävän kanssa. Heiltä puuttuu yhteisöiden antama tuki ja tällöin usein koko perhe voi kokea olonsa turvattomaksi. Osallisuudessa tärkeimpiä tekijöitä voidaankin nähdä olevan vertaisuus. Vertaisuudessa osallisuuden perusasiat kuten vuorovaikutuksellisuus ja vastavuoroisuus mahdollistuvat kun jaetaan kokemuksia, löydetään uusia näkökulmia ja käytänteitä sekä saadaan palautetta. Osallisuuden kokemus syntyy myös ilman kiirettä tapahtuvasta läsnäolosta ja pysähtymisestä. (Helminen 2006, 203–206). Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmä antaa vanhemmille mahdollisuuden löytää erilaisten vuorovaikutusten kautta uusia näkökulmia ja käytäntöjä omaan elämäntilanteeseensa lapsen ollessa sijoitettuna. Tukea vertaistukiryhmään ei voida tilata valmiina, mutta tuelle voidaan luoda hyvät olosuhteet (Hyväri 2005, 219.)

Vertaistukiryhmän kannalta tärkeitä arvoja ovat tasa-arvo, avoimuus ja toisen ihmisen kunnioittaminen. Sen perimmäisenä ideana on yhdenvertaisten kokemusten jakaminen keskinäisessä kanssakäymisessä. Se tarkoittaa sitä että, vertaistukiryhmän jäsenet ovat valmiita vapaaehtoisesti keskinäiseen yhteistyöhön, ottamaan vastaan sekä antamaan omista kokemuksistaan. Ilman vastavuoroisuutta ja osallisuuden kokemusta ei vertaistukitoiminnasta voida puhua. Tärkeää on myös se, että jokainen vertaistukiryhmään osallistu-

ja nähdään oman elämänsä parhaana asiantuntijana. Vertaistukiryhmän avulla ihmisen omiin sisäisiin voimavaroihin luodaan uskoa. (Holm 2010, 58; Kuukoski 2003, 31; Kivinen ym. 2012, 12; Laimio – Karnell 2010, 12.) Lastensuojelun palveluiden piirissä olevien perheiden vanhemmille tarkoitetun vertaistukiryhmän tavoitteena on tarjota apua siinä, että he kykenevät hyväksymään lapsensa sijoituksen, toimimaan lapsen edun mukaisesti ja tukemaan lasta. (Kujala 2003, 12). Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän yksi tärkeimmistä tavoitteista on tukea vanhempaa hyväksymään lapsensa sijoitukseen joutuminen ja kannustaa vanhempaa toimimaan lapsen sekä koko perheen edun mukaisesti, unohtamatta omaa hyvinvointiaan.

4.2 Vertaistukiryhmän merkitys lastensuojeluasiakkuuden herättämien tunteiden kokemisessa

Usein lastensuojelun piiriin joutuneiden perheiden vanhemmat saattavat kokea perheen tilanteen olevan sellainen, että asioista puhuminen omille läheisilleen on vaikeaa. Tähän vaikuttavat lapsen sijoituksen esille nostamat tunteet. Yleisesti lastensuojelun sekä varsinkin lapsen huostaanotto herättää vahvoja tunteita (Eronen 2012, 101; Kivinen ym. 2012, 13). Vanhemmat saattavat kokea häpeää ja syyllisyyttä. Tämä aiheuttaa riskin eristäytymisestä joka puolestaan voi johtaa uusien vaikeuksien syntymiseen. (Kujala 2003, 14, 21.) Erilaisten sijoituksen esille nostamiin tunteisiin vaikuttaa myös vahvasti se, miten vanhemmat kokevat lapsensa sijoituksen tarpeellisuuden; jos sijoitus vanhempien mielestä on tarpeeton, saattaa se helposti nostaa esille negatiivisia tunteita kuten vihaa, katkeruutta ja häpeää. (Kähkönen 1992, 33.) Kehittämishankkeen kautta Palvelukeskus Hiekkarinteen henkilökunta saa työkaluja toimia sijoitettujen lasten vanhempien apuna sijoituksen herättämien tunteiden käsittelyyn sekä ilmaisuun. Kansiosta löytyy teoretietoa sekä erilaisia käytännön menetelmiä.

Vertaistukiryhmä on paikka, jossa lastensuojelun piirissä olevat vanhemmat saavat ja voivat ilmaista tunteitaan. Vertaistukiryhmä tarjoaa mahdollisuuden tuoda esille myös sellaisia vaikeita ja kielteisiä tunteita, joita ei ehkä muualla voi näyttää. (Holm 2010, 51.) Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmässä vanhemmat saavat mahdollisuuden ilmaista omia kielteisiäkin tuntei-

taan ilman pelkoa tulla syyllistetyksi. Kansiosta löytyy materiaalia vaikeiden tunteiden käsittelyyn sekä kriisin vaiheet, joiden avulla henkilökunta voi auttaa vanhempia ymmärtämään omia sekä lastensa tunteita. Vanhemmat voivat tuntea häpeää ja syyllisyyttä siitä, että juuri heidän lapsensa on joutunut sijoitetuksi. Häpeä on sosiaalinen tunne, joka saa ihmisen suojautumaan. Häpeä kertoo siitä, että sen lisäksi että ihmiset ovat yksilöitä, ovat ihmiset myös sosiaalisissa suhteissa toisiinsa. Ihmisillä häpeän ilmaisemisen tapa vaihtelee, mutta yleensä yhteisenä tekijänä on etäisyyden pitäminen muihin ihmisiin. Tällaisia tapoja ovat esimerkiksi itsensä korostaminen ja muiden mitätöiminen vihamielisellä tavalla (Kaimola 2008, 68–69). Syyllisyys voi olla asia joka on kulkenut vanhemmalla elämässään mukana jo syntymästä asti. Erityisesti naiset voivat helposti kokea syyllisyyttä siitä, etteivät ehkä koskaan tunne tekevänsä tarpeeksi perheensä eteen. Naisille onkin aina ollut perustehtävä hoitaa lapsensa niin, että he selviävät hyvin elämässä. Pienikin epäonnistuminen tässä tuntuu äideissä erityisen herkästi syyllisyytenä. (Kaulio – Uotila 2009, 54.)

Vanhemmat voivat kokea myös vihaa sijoituksen vuoksi. Viha voi kohdentua vanhempaan itseensä, lapseen tai viranomaisiin. Viha ja kiukku tulisi pyrkiä näkemään inhimillisenä reaktiona, joka voi myös toimia osaltaan voimaannuttavana tekijänä. Nämä tunteet olisi kuitenkin osattava kanavoida oikealla tavalla purettavaksi. Tämä vaatii sen, että viha ja kiukku tunteina on tiedostettu. Tunnistamattomana nämä tunteet saattavat tulla esille epämiellyttävänä toimintatapoina niin vanhemmalle itselleen kuin hänen läheisilleen. Niin pitkään kun vanhempi kieltää itseltään mahdolliset vihan ja kiukun tunteet, on hänellä suurempi riski muun muassa masentua. (Kaulio – Uotila 2009, 160, 162.) Kansiosta Palvelukeskus Hiekkarinteen henkilökunta saa työkaluja ohjata vanhempia löytämään positiivisia asioita lapsen sijoituksesta, omasta elämästään ja itsestään vanhempana.

Eniten sijoituksen aiheuttamia vihantunteita esiintyy niillä vanhemmilla, joiden lapset on otettu huostaan perheen vanhempien päihteidenkäytön, lapsiin kohdistuneen pahoinpitelyn tai lasten hoidon laiminlyönnin vuoksi. (Kähkönen 1992, 33; Kivinen ym. 2012, 13.)

4.3 Kansalais- ja aluelähtöisyys osana vertaistukiryhmän toimintaa

Opinnoissani sosionomi (ylempi AMK) lähtökohtana on kansalais- ja aluelähtöisyys. Omassa kehittämishankkeessa erityisesti kansalaislähtöisyyden määritelmät kulkevat keskeisesti mukana. Kansalaislähtöisessä työskenteilyssä lähestymistapoja voi olla useita eivätkä nämä lähestymistavat eivät ole toisiaan poissulkevia. Oman kehittämishankkeeni kansalaislähtöisinä näkökulmina toimii muun muassa yhteisöllisyys, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, asiantuntijuus, asiakaslähtöisyys sekä lapsilähtöisyys. Taulukossa 3 on avattu kansalaislähtöisyyden määritelmät ja niiden keskeiset piirteet. Näiden piirteiden pohjalta olen valinnut edellä mainitut käsitteet kehittämishankkeeseeni.

Taulukko 3. Kehittämishankkeeni kansalaislähtöisyyden määritelmät ja niiden keskeiset piirteet.

Kansalaislähtöisyys osana vertaisryhmätoimintaa	
Määritelmä:	Keskeiset piirteet:
Yhteisöllisyys	Vertaisryhmään osallistuvalla vanhemmille tarjotaan mahdollisuutta tasavertaiseen vuoropuheluun vertaisryhmätoiminnan, yhteisön kautta ja näin he voivat myös samalla osallistua ja vaikuttaa kyseisen toiminnan kehittämiseen. Asiantuntijat, ammattilaiset ovat vastuussa yhteisöllisyyden käytöstä, kuten vertaisryhmien vetämisestä mutta vertaisuus on silti yhteisöön osallistuville asiakkaille suunnattu voimavara. Vertaisryhmätoiminta voidaankin nähdä yhteisöllisenä toimintana joka on rajoja ylittävää yhteisten päämäärien ja tavoitteiden saavuttamiseksi. (Juhila 2006, 131; Taylor - Jones - Gorman 2008, 236–237.)
Sosiaalinen oikeudenmukaisuus	Ihmisillä on oikeus elää ihmisarvon mukaista, vapaata elämää ja nauttia sosiaalisen edistyksen tuloksista. Heillä on oltava mahdollisuus osallistua lähiyhteisönsä sekä yhteiskunnan toimintaan sekä mahdollisuus myös oman elämänsä hallintaan. Näitä oikeuksia ei voida evätä esimerkiksi rodun, ihon värin, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, syntyperän, poliittisen vakaumuksen vuoksi. (Sihvo 1991, 24; Miettinen 2000, 19.) Kuitenkin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen vaatii myös huomioimaan sen, että jokaisen lastensuojelun piirissä olevan perheen asiakastapauksessa on omat erityispiirteensä, joten samat ratkaisumallit eivät ole siirrettävissä suoraan tapauksesta toiseen, vaan oikeudenmukaisuuden nimissä tapaukset on nähtävä yksilöllisinä (Sihvo 1991, 55; Juhila 2006, 139–140).
Asiantuntijuus	Asiantuntijuus voidaan vertaisryhmässä nähdä horisontaalisesti. Tämä tarkoittaa sitä, ettei työntekijällä ja asiak-

	<p>kaalla ole kummallakaan lähtökohtaisesti sellaista asiantuntijuutta, joka ylittäisi toisen osapuolen asiantuntijuuden. Työntekijää ei siis nähdä vertaisryhmässä ainoana asiantuntijana, vaan ryhmän asiakkaila on myös monenlaista asiantuntemusta koskien omaa elämäänsä. Toisten kuunteleminen ja samalle tasolle asettuminen on myös horisontaalisuutta. (Juhila 2006, 136–138.)</p>
Asiakaslähtöisyys	<p>Tarkoittaa asiakkaan oikeutta hyvään sosiaalihuoltoon (Kananoja - Lähteinen - Marjamäki - Laiho - Sarvimäki - Karjalainen - Seppänen 2007) Sitä voidaan myös luonnehtia asiakkaan yksilöllisistä tarpeista ja elämäntilanteista lähteväksi ja asiakkaan osallisuuden sekä oman asiantuntijuuden kunnioittavaksi työtavaksi (Rousu 1999, 22; Juhila 2006, 249–250). Asiakaslähtöisyydessä korostuu asiakkaiden oikeuksia ja luottamuksellisuutta korostava työote (Rantala - Saario 1999, 35; Juhila 2006, 43). Lisäksi asiakaslähtöinen työtapa perustuu siihen, että asiakkaan itsensä esille tuomat tarpeet, toiveet ja odotukset huomioidaan. Asiakkaalle annetaan myös mahdollisuus palautteen antamiseen. Saadun palautteen pohjalta toimintaa pyritään muokkaamaan asiakkaan toiveiden mukaiseksi. (Holma 1999, 27–28.) Tärkeää on kuitenkin muistaa että asiakas tulee ensisijaisesti pyrkiä näkemään ihmisenä, kansalaisena. Tämä tarkoittaa sitä, ettei asiakkuus vaikuta heikentävästi kuntalaisuuteen vaan yhtenä sen tavoitteena voidaan pitää kuntalaisuuden, kansalaisuuden tukemista. (Niiranen 2002, 69–76.) Näin ollen asiakaslähtöisessä työtavassa olisi huomioitava se, missä paikoissa asiakas on ja elää (Juhila 2006, 106).</p>
Lapsilähtöisyys	<p>Kun lapsi joutuu sijoitetuksi, nähdään koko perhe kokonaisuutena lastensuojelun asiakkaana, työskennellään perhekeskeisesti. Tämä tarkoittaa sitä, ettei huomiota kiinnitetä pelkästään yksittäisen lapsen ongelman tunnistamiseen ja käsittelemiseen (Pösö 1997, 147). Tällöin on tärkeää pyrkiä rakentamaan lapsen, hänen perheensä ja ammattihenkilökunnan välille yhteistyösuhdetta. Tämä yhteistyösuhde pohjautuu asiakaslähtöisyyteen ja siinä toteutetaan lapsilähtöisyyttä. Lapsilähtöisyys tarkoittaa lapsen edun mukaisesti toimimista ja siinä huomioidaan lapsen kokemukset ja tunteet sekä lapsen tarpeet ja toiveet. Tämä työskentelymalli velvoittaa jokaista mukana olevaa toimijaa. Tätä kutsutaan lapsilähtöiseksi sosiaalityöksi. (Rousu - Jalonen 1999, 41.)</p>

Lapsen sijoitus kasvatuslaitokseen saattaa luoda vanhemmille omasta vanhemmuudestaan negatiivisia ajatuksia, epäonnistumisen tunteen. Monet vanhemmista saattavat kokea sekavia tunteita ja jopa voimattomuutta oman vanhemmuutensa edessä (Jones – Spreadbury 2008, 181). Vertaistukiryhmätoiminnan kautta lastensuojelun piirissä olevat vanhemmat voivat kokea kuuluvansa yhteisöön, joka toimii voimavarana ja jossa luottamuksen synnytyä, he pystyvät yhdessä vaihtamaan ajatuksia ja kokemuksia (Juhila 2006, 125). Tällaisessa yhteisössä vanhemmat voivat huomata etteivät ole yksin

tilanteessa jossa lapsi on sijoitettuna ja saavat näin toisiltaan tukea. Vertaistukiryhmän luoman yhteisön kautta vanhempien voimaantuminen vahvistuu ja he alkavat näkemään vanhemman ja perheen kasvun näkökulmasta jopa arvokkaina niitä asioita, joita ovat tottuneet ehkä häpeämään, kokeneet heikkouksina. Yhteisöihin kuulumisen, niissä toimimisen ja niiden kautta vaikuttaminen sekä yhteisöissä koettava vapaus ja oikeus tuntea sekä kokea rakentavat osallisuutta sekä kansalaisuutta ja parhaimmillaan edistävät vanhempien voimaantumista. (Juhila 2006, 123; Jantunen 2010, 94–95.) Vertaistukiryhmässä yhteisön kansalaislähtöisen tukemisen kautta voi rakentua toimintaa, joka tukee lastensuojelun piirissä olevaa perhettä ja niiden jäsenten hyvinvointia, toisin sanoen yhteisö voi tuottaa jäsenilleen sosiaalista pääomaa (Juhila 2006, 130; Pietilä-Hella 2010 109).

Nyky-yhteiskunnassa ihmisillä tuntuu olevan tarve ja halu kuulua yhteisöihin joissa pystytään jakamaan tapahtumia ja kokemuksia. Hankkeessani, vertaistukiryhmissä yhteisöllisten keskustelujen kautta lastensuojelun piirissä olevien lasten vanhemmat saavat kokemustietoa sekä tieteellistä tietoa. Nämä saadut tiedot avaavat arjen ongelmiin uudenlaisia näkökulmia, voimaannuttaa vanhempia sekä muokkaa vanhemmuutta positiivisempaan suuntaan. Näin ollen vanhempien oman elämän hallinta myös lisääntyy. Vertaistukiryhmätoiminnan kehittäminen voidaankin nähdä osana kansalaislähtöisten palveluiden kehittämistä (Hyväri 2005, 230).

Pohjolan (2011) mukaan kansalaislähtöisyyden yhtenä vakiintuneena näkökulmana voidaan nähdä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteuttaminen laajemmin yhteiskunnassa. Oikeudenmukaisuus, tasa-arvo toteutuu omassa kehittämishankkeessani siten, että yksilöllisistä haasteista huolimatta jokaisella vanhemmalla, jonka perhe on asiakassuhteessa Palvelukeskus Hiekkarinteelle, on oikeus osallistua siellä järjestettävään vertaistukiryhmätoimintaan ja sitä kautta parantaa omaa ja perheensä elämönhallintaa. Lisäksi sosiaalinen oikeudenmukaisuus näkyy hankkeessani ajatuksena tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta niin, että jokainen lastensuojelun piirissä olevan perheen vanhemmat ovat yhtäläillä samanarvoisia ja samanlaisessa asemassa yhteiskunnassa kuin muutkin vanhemmat. Oikeudenmukaisuuden kannalta

tärkeää on huomioida yksilöllisyys, mutta yhteisössä toiminta täytyy myös pyrkiä muodostamaan siten, että ryhmän kaikkien jäsenten tarpeet ja toiveet huomioidaan tasa-arvoisesti. Näin ollen yksilöt saattavat mahdollisesti joutua hieman joustamaan omasta asiakkuuden yksilöllisyydestä ryhmän kaikkien asiakkaiden edun nimissä.

Vertaistuessa korostetaan sitä, että jokainen kansalainen on omaa elämäänsä ja perhettään koskevissa asioissa asiantuntija (Jantunen 2010, 85) ja tärkeää on, että asiakkaat saavat tilaisuuden kertoa oman asiantuntijatietonsa itseään ja perhettään koskevissa asioissa (Juhila 2006, 141). Tällöin kansalaislähtöisyydessä korostuu myös tarve kuunnella kansalaisten omia mielipiteitä ja tarpeita. Myös esimerkiksi lastensuojelulaki velvoittaa kuulemaan lapsen vanhempia, huoltajia ja henkilöä, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut.

Kehittämishankkeessani työntekijät ovat vertaistukiryhmissä vetäjän roolissa. He näin ollen tuovat oman ammattitaitonsa ja asiantuntijuutensa esille muun muassa aihekokonaisuuksien suunnittelussa ja luomisessa sekä keskusteluiden herättelyssä vertaistukiryhmätapaamisissa. Työntekijät eivät kuitenkaan pyri asettumaan asiakasta suurempaan asiantuntijan rooliin. Näin he kunnioittavat asiakkaiden omaa asiantuntemusta heitä ja heidän perhettään koskevissa asioissa.

Kansalaislähtöisyyteen sisälletään myös käsite asiakaslähtöisyys (Holma 1999, 30–32). Asiakkaisiin, joiden tarpeisiin vastataan, voidaan lukea myös kuuluvaksi palveluiden tilaaja ja rahoittaja. Kehittämishankkeessani asiakkaana voidaan nähdä myös kunnat, jotka sijoittavat sijaishuoltoyksikköön nuoria ja näin ollen maksavat näiden nuorten vanhemmille tarjotun vertaistukiryhmätoiminnasta. (Holma 1999, 23, 32.)

Kehittämishankkeessani kansalainen nähdään asiakkaana ja asiakaslähtöisyyden perustana on se, että asiakkaille tarjotaan mahdollisuus vertaistukiryhmätoimintaan osallistumiselle. Vaikka kunnat toimivatkin maksavana asiakkaana Palvelukeskus Hiekkarinteellä, nähdään vertaistukiryhmätoiminnas-

sa tärkeimpänä asiakasryhmänä lastensuojelun kautta asiakkaiksi tulleet lapset sekä heidän vanhempansa. Nämä vanhemmat muodostuvat vertaistukiryhmätoiminnan konkreettisimmaksi asiakasryhmäksi. Heille työn tavoitteet sekä tulokset tulevat konkreettisesti osaksi elämää.

Asiakaslähtöisyys on kehittämishankkeessani vertaistukiryhmätoiminnan yksi peruslähtökohdista ja se näkyy hankkeessani muun muassa siinä, että vaikka vertaistukiryhmätoiminnalle kehittämishankkeessani luodaan valmis runko, toimintaa pyritään muuttamaan aina tarvittaessa asiakkaiden toiveet ja tarpeet huomioon ottaen. Lisäksi vertaistukiryhmätoiminta toimii ryhmän kesken kunnioittaen yksityisyyttä. Vertaistukiryhmässä keskustellut asiat jäävät ryhmän jäsenten välisiksi. Näin pyritään mahdollistamaan luottamuksen syntyminen vertaistukiryhmissä.

Kehittämishankkeessani vertaistukiryhmätoiminta voidaan katsoa myös osaksi lapsilähtöistä sosiaalityötä. Vertaistukiryhmässä vanhempien keskinäinen tuki auttaa kasvamaan ja kehittymään vanhemmuudessa. Vanhemmuuden vahvistuminen tukee perheiden omaa selviytymistä ja näin ollen edistää lasten hyvinvointia. (Kujala 2003, 17.)

5 KEHITTÄMISHANKKEEN MENETELMÄLLISET VALINNAT

5.1 Kehittämishanke

Tutkimuksella tarkoitetaan tietoa ja kehittäminen on parannettujen tulosten aikaansaantia. Kun puhutaan aktiivisesta osallistumisesta jonkin asian kehittämiseen, on kyseessä kehittämistyö ja erilaiset kehittämishankkeet. Jonkin asian kehittäminen on usein toimenpiteitä edellyttävä ja interaktiivinen eli vuorovaikutuksellinen prosessi. Kehittämiseen liittyvät käsitteet systemaattisuus, tehokkuus, kokemuksellisuus, refleksiivisyys eli itsekohtaisuus ja tuloksellisuus. Kehittämishankkeita suunnitellaan ja toteutetaan hyvin monenlaisina ja niiden tulosodotusten luonne on hyvin vaihteleva. Kaikille kehittämishankkeille on kuitenkin yhtenäistä käytännönläheisyys, innovatiivisuus, arvioitavuus ja hyödynnettävyys. (Anttila 2007, 9–11, 13.)

Taulukko 4. Tutkimus- ja kehittämishankkeelle ominaiset piirteet Anttila (2007) mukaan.

Ominaispiirteet	Ongelmalähtöinen toiminta
	Tuloksena määriteltävissä oleva tuotos, esine, prototyyppi, uusi muoto, järjestelmä, palvelutuote yms.
	Uusi tuotos → ei aikaisempaa olemassa olevaa versiota
	Tarve → tuottaminen on jollakin tapaa oikeutettua tai haetaan johonkin ongelmaan ratkaisua
	Voidaan osoittaa ongelmaan tehty ratkaisu
	Ongelman ratkaisu on alan kannalta kiinnostavaa
	Ratkaisuun sisältyvä tieto on hyödynnettävissä → voidaan soveltaa uuteen kontekstiin eli toimintayhteyteen
	Kehittämisestä saatu tieto ja osaaminen on oleellisempaa kuin kohteena olevan yksittäistapauksen toteuttaminen

Kehittämishankkeen avulla voidaan myös työyhteisössä ja organisaatioissa panostaa ja rohkaista henkilökuntaa uuden oppimiseen, luovaan työskentelyyn, kokeilemiseen sekä innovaatioihin. Työn ei tarvitse olla enää vain annettujen ohjeiden noudattamista vaan kehittämishankkeiden avulla luodaan

henkilökuntaan oma-aloitteisuutta sekä kannustetaan uusien ajatusmallien ja innovaatioiden luomiseen. (Anttila 2007, 12.)

5.2 Kehittämishankkeen vaikuttavuus

Kun puhutaan hyvinvointipalveluista, voidaan tuolloin todeta, että elämme vaikuttavuusyhteiskunnassa. Aikaisemmin yhteiskunnallisina tavoitekäsitteinä on nähty muun muassa tehokkuus, taloudellisuus ja tuottavuus. Nyt näiden tavoitteiden rinnalle on noussut myös vaikuttavuus. (Pohjola 2012, 21.) Sosiaalialan vaikuttavuuden arviointi on alun perin lähtöisin 1960-luvun Yhdysvalloista (Korteniemi – Kotiranta – Kivipelto 2012, 92). Vaikuttavuus kertoo, toimiiko jokin tietty menetelmä käytännössä eli todellisessa tilanteessa. (Have-rinen 2012, 72.) Vaikuttavuuden voidaan määritellä muun muassa tavoitteiden saavuttamista, tarpeisiin vastaamista sekä erilaisten toimenpiteiden seurauksia (Martin 2012, 201–202). Vaikuttavuus merkitsee aina tietoisesti etenemistä kohti haluttua suuntaa, sosiaalialalla tämä tarkoittaa yleensä muutoksia asiakkaissa ja heidän elämässään (Hietala 1997, 4).

Vaikuttavuus voidaan nähdä keskeisenä asiana sosiaalityössä. Sen tavoitteena pidetään yleensä erilaisten ongelmallisten tilanteiden ratkaisemista muutoksen keinoin. (Kempainen – Ojaniemi 2012, 52; Pohjola 2012, 9, 23.) Vaikuttavuus käsitteellä voidaan viitata eri asioihin kuten muun muassa tarjottavien palveluiden taloudellisuuteen, toteutettavan toiminnan laatuun tai asiakkaan tyytyväisyyteen. Sosiaalityössä vaikuttavuuden näkökulmasta tuloksellisuus heijastetaan yleisesti asiakkaiden omiin arvioihin työn vaikuttavuudesta, kokemuksellisuuteen, koettuun laatuun sekä elämäntilanteiden pitkäkestoiseen muuttumiseen. Vaikuttavuuden mittaamisen sijaan on sosiaalityössä usein yleisemmin kysymys vaikutusten kuvaamisesta muun muassa tilannevaikuttavuuden tai kokonaisvaikuttavuuden näkökulmasta. (Korteniemi – Kotiranta – Kivipelto 2012, 89; Pohjola, 2012, 10–12, 23, 62.) Kehittämishankkeen vaikuttavuutta tarkasteltaessa sosiaalialan työn kannalta, on tärkeää tiedostaa, ettei riitä ainoastaan asiakasnäkökulmasta eli kansalaisen asemasta tarkasteltava vaikuttavuus. Tärkeää on huomioida myös kehittämishankkeen vaikuttavuus organisaation ja yhteiskunnan kannalta. (Korteniemi - Kotiranta – Kivipelto 2012, 107; Pohjola 2012, 25.)

Kun sosiaalialalla vaikuttavuuden arviointia suoritetaan, olisi hyvä tutustua sellaisiin toimintamenetelmiin jotka koettelevat ja kyseenalaistavat jo totuttuja rakenteita ja tapoja. (Korteniemi – Kotiranta - Kivipelto 2012, 103.) Vaikuttavuuden arviointi onkin kiinteästi yhteydessä käytäntöihin liittyvän tiedon tuottamiseen (Pohjola 2012, 44). Tässä kehittämishankkeet toimivat oivallisena työskentelymallina. Kehittämishankkeiden kautta tuotettujen palveluiden vaikuttavuus on syy näiden palveluiden toteuttamiseen. (Hietala 1997, 2.) Eli siis mitä parempi tuotettujen palveluiden vaikuttavuus on, sitä todennäköisempää on että kyseisiä palveluita tuotetaan asiakkaille jatkossakin. Kehittämishankkeeni kautta Palvelukeskus Hiekkarinne saa tietoa vertaistukiryhmien vaikuttavuudesta ja siitä, onko kyseisen toiminnan jatkaminen kannattavaa.

Kehittämishankkeen vaikuttavuutta arvioimalla pyritään näyttämään toteen se, onko kyseisellä toiminnalla saatu tavoitettua haluttuja vaikutuksia asiakkaan, organisaation tai yhteiskunnan kannalta. Mikäli toivottuja tuloksia ei ole saatu tavoitettua, on työskentelyä kyettävä muuttamaan hankkeen arvioinnilla kerätyn tiedon avulla. Samalla myös työntekijöiden ammatillisuus kehittyy henkilökohtaisten oppimisprosessien kautta. (Kempainen - Ojaniemi 2012, 46, 48; Korteniemi - Kotiranta - Kivipelto 2012, 102.) Kehittämishankkeen kautta kerätyn vaikuttavuustiedon käsitteleminen vaatii järjestelmällisyyttä, reflektointia sekä kykyä pohtia saadun tiedon merkityksellisyyttä työntekijän oman työn näkökannalta. (Korteniemi - Kotiranta - Kivipelto 2012, 109.)

Jotta kehittämishankkeen vaikuttavuutta voidaan arvioida käytännössä, se vaatii selkeää käsitystä arvioinnin kohteena olevasta toiminnasta. Tämä on tärkeää sen vuoksi että, arviointikohteena olevalta taholta kyetään esittämään oikeanlaisia kysymyksiä ja näin osoittamaan hankkeen vaikuttavuus. (Kempainen - Ojaniemi 2012, 57.) Sosiaalialan kehittämishankkeen vaikuttavuuden arviointi tulee parhaiten esille pitkän aikavälin kuluessa. (Korteniemi - Kotiranta - Kivipelto 2012, 101.)

Tällä hetkellä vaikuttavuuden arvioiminen on noussut keskeiseksi työvälineeksi muun muassa päätöksenteossa, tulosjohtamisessa, kansalaislähtöi-

syyden lisäämisessä sekä hyvinvointia lisäävien palveluiden kehittämisessä. (Martin 2012, 201.)

Kansalaistason vaikuttavuus on yksi sosiaalialan työelämälähtöisen kehittämishankkeen mahdollisia ulottuvuuksia. Kansalaistasolla vaikuttavuus on tarpeellista nähdä yksilön ja koko asiakasperheen kannalta vuorovaikutuksellisenä ulottuvuutena myös sosiaalityön kokonaisvaikutuksena. (Pohjola 2012, 25.) Omassa kehittämishankkeessani vahvana lähtökohtana on kansalaislähtöisyys. Kansalaisina nähdään Hiekkarinteen palvelukeskukseen sijoitettujen nuorten äidit jotka osallistuvat Hiekkarinteen palvelukeskuksen järjestämään äitien vertaistukiryhmätoimintaan.

Sosiaalityössä kerätään tietoa moniulotteisesti useista eri lähteistä. Lisäksi kerättyä tietoa tarkastellaan eettisten sekä arvokysymysten kautta ja sen käyttöä sovelletaan käytäntökeskeisesti. Kun työelämälähtöisen kehittämishankkeen vaikuttavuutta tutkitaan kansalaisnäkökulmasta, on tuloksia vaikea määritellä suoraviivaisesti. Tämä johtuu siitä, että asiakkaan elämän muutokseen vaikuttaa vahvasti myös elämän muutkin osa-alueet, ei pelkästään sosiaalityö. Tämän vuoksi on myös mahdotonta arvioida sitä, miten asiakkaan elämä olisi edennyt ilman sosiaalityöltä saatua tukea. (Korteniemi - Kotiranta - Kivipelto 2012, 89–90; Pohjola 2012, 32, 34.) Sosiaalityön katsotaankin perustuvan henkilökunnan ammatilliseen osaamiseen sekä kykyyn pystyä yhdistämään teoria sekä kokemuksen kautta saatu tieto vuorovaikutussuhteessa asiakkaan kanssa. (Haverinen 2012, 73.)

Kehittämishankkeella voi olla myös vaikutuksia organisaatiotasolla.

Omassa kehittämishankkeessani organisaatio muodostuu Nuorten Ystävät -palvelun Hiekkarinteen palvelukeskuksesta. Työelämälähtöisen kehittämishankkeeni vaikuttavuus kohdistuu organisaatiotasolla suoranaisesti lastensuojeluun. Äideille suunnattu vertaistukiryhmätoiminta mahdollistaa tasalaa-tuisen toiminnan ja siten edistää kunnille tarjottuja palveluita sekä parantaa Hiekkarinteen Palvelukeskuksen kilpailumahdollisuuksia verrattaessa toisiin lastensuojelupalveluita tuottaviin yksiköihin.

Kehittämishankkeen vaikuttavuus voidaan nähdä myös taloudellisena hyötynä kunnille. Kun vanhemmat kokevat voimaantumista, koko perhe voi paremmin ja tämä voidaan nähdä heijastuvan myös sijoitusten pituuksiin niiden lyhentymisinä.

Kehittämishankkeilla voidaan saada aikaan muutosta myös yhteiskuntatasolla. Kun sosiaalialan palveluita tuotetaan julkisella rahoituksella, myös mielenkiinto palveluiden tuloksellisuuteen on erityisen suuri. Vaikuttavuustieto kiinnostaa paitsi palveluita tuottavaa tahoa myös muun muassa päättäjät, poliitikot ja media ovat motivoituneet tarkastelemaan saavutettuja vaikutuksia. (Hokkanen 2012, 116.) Kun vaikuttavuuden ja tehokkuuden tärkeys on yhteiskunnassa kasvanut, korostuu samalla työn tarkkailun ja raportoinnin merkityskin (Hokkanen 2012, 119).

Palvelukeskus Hiekkarinteelle sijoitettujen lasten vanhemmille suunnatun vertaistukiryhmätoiminta voidaan nähdä vahvana kilpailuvalttina tarjottaessa ostopalveluita kunnille. Myös yhteiskunnallisen keskustelun sisällä sijoitettujen lasten vanhemmille suunnatun työskentelyn merkitystä olisi syytä nostaa esille. Kun koko perhe voi hyvin, myös sijoitusten määrä ja pituus muuttuu ja julkisen rahoituksen tarve vähenee. Yhteiskunnallisesti tällaisella kehittämishankkeella voidaan katsoa siis olevan suuri merkitys.

Vaikuttavuuden osoittaminen on tärkeää työprosessien sekä ammatillisuuden sisäisen ohjaamisen kannalta. Vaikuttavuutta tarkasteltaessa esille voidaan myös nostaa keskustelua siitä, millaisia sosiaalityön työskentelytapoja ja –menetelmiä voitaisiin kehittää. Yleisesti ongelma kuitenkin nähdään se, että sosiaalityön sisältä nousevat näkemykset sekä ulkoiset vaikuttavuuteen liittyvät ajattelutavat poikkeavat suuresti toisistaan. (Pohjola 2012, 28.)

Sosiaalialan vaikuttavuutta ja asiakkaita auttavien erilaisten menetelmien todentamisessa tarvitaan laaja-alaista ja monipuolista tiedon tuottamista sekä analysointia. Tässä kehittämishankkeet toimivat oivana työkaluna. (Pohjola 2012, 61.) Sosiaalialalla tärkeässä asemassa on käytännön osaaminen ja käytäntöjen kautta rakentuva tieto. Pitkällisesti uskotaan siihen, että käytännössä toteutettu työ tuottaa tuloksia ja sen kautta tapahtuva toiminta on asi-

akkaille vaikuttavuuden kannalta merkityksellistä. Tähän kehittämishankkeenani tuotettu vanhempien vertaistukiryhmätoiminta vastaa hienosti. Silti tällaisen työskentelyn tuloksellisuus herättää yhteiskunnassamme paljon kriittistä keskustelua. Oman kehittämishankkeeni vaikuttavuutta arvioidessa on hyvä muistaa, että saadut tulokset ovat paikallisia eikä yleistettävissä muun muassa maanlaajuisesti. Tärkeää on myös miettiä sitä, millainen tieto hyväksytään kehittämishankkeen vaikuttavuusnäytöksi.

Tärkein hyöty sosiaalialan kehittämishankkeista saadaan asiakkaille. Kehittämishankkeiden avulla erilaisia sosiaalialan työmenetelmiä eli asiakkaiden auttamistapoja voidaan kehittää mahdollisimman hyvin juuri oikealla tavalla asiakkaiden tarpeita vastaaviksi. Omassa kehittämishankkeessani pyrin kuitenkin vahvasti lähestymään toiminnan vaikuttavuutta siltäkin kannalta, että saadut tulokset parantaisivat asiakkaiden elämänlaadun lisäksi myös Hiekkarinteen palvelukeskuksen työntekijöiden mahdollisuuksia oman työn kehittämisessä asiakkaiden parhaaksi.

Kehittämishankkeiden toteuttamisissa on kuitenkin haasteita. Tällaisena haasteena voidaan nähdä esimerkiksi kehittämishankkeen tiedon ja toiminnan läpinäkyvyyden parantaminen sekä uuden, kerätyn tiedon ja työkäytänteiden kehittäminen huomioiden myös samalla näiden laatu.

Yritystasolla vaikuttavuuksien arviointiin vaikuttaa ulkoisten tekijöiden jatkuvat muutokset. Osa näistä muutoksista ei ole ennakoitavissa. Tällaisia muutoksia ovat muun muassa kuntien päätökselliset sekä taloudelliset linjaukset. Nämä näkyvät esimerkiksi Hiekkarinteen palvelukeskuksessa lasten sijoitusten muodoissa, määrissä ja pituuksissa.

5.3 Laadullinen tutkimusote

Kehittämishankkeeni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on kuvata ihmisten käyttäytymistä, katsomuksia, käsityksiä ja päätöksen tekemiseen vaikuttavia seikkoja. (Anttila 2007, 108). Perustana laadulliseen tutkimukseen lähes aina ovat ihminen, hänen elinympäristönsä tai näihin liittyvät merkitykset ja seikat. (Anttila 2007, 108, Kylmä – Juvakka 2007, 16). Tämän vuoksi kehittämishankkeeseen sopii parhaiten laadullinen tutkimusote, koska halusin kuvata Palvelukeskus Hiekkarinteen vanhempien kokemuksia vertaistukiryhmän vaikutuksesta ja tämän avulla pystyin tuottamaan kansioon sisällön, jonka avulla vertaistukiryhmää kehitettiin. Laadullisessa tutkimuksessa on kyse hitaasti tapahtuvasta tutkitun ilmiön käsitteellisistämisestä, ei niinkään etukäteen hahmotellun teorian testauksesta (Kiviniemi 2007, 70).

Eräs Laadulliselle tutkimukselle ominainen piirre (taulukko 5) on osallistuvuus. Myös kentällä tapahtuva työskentely on ominaista laadulliselle tutkimukselle. Näiden piirteiden avulla tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavaa asiaa. Tällä tarkoitetaan usein tilan antamista tutkittavien henkilöiden näkökulmille ja kokemuksille sekä perehtymistä tutkittavaan asiaan liittyviin ajatuksiin, tunteisiin ja muihin siihen mahdollisesti vaikuttaviin asioihin. (Eskola – Suoranta 2008, 16 - 17.) Laadullisen tutkimuksen avulla vastataan esimerkiksi usein kysymyksiin millainen jokin on, miltä jokin näyttää ja miten jokin asia ymmärretään. (Anttila 2007, 108.)

Taulukko 5. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet Kylmän ja Juvakan (2007, 31) mukaan

Laadullisessa tutkimuksessa ilmenevät ominaispiirteet
Induktiivisuus
Haastateltavien näkökulman ymmärtäminen
Mitä -, miksi - ja miten -kysymykset
Tutkimustehtävien tarkentuminen tutkimuksen aikana
Tarkka haastateltavien valinta ja vähäinen määrä
Osallistuvuus

Avoin menetelmä aineistonkeruussa
Haastateltaviin läheinen kontakti
Tutkija on aktiivinen osallistuja
Luonnollisten olosuhteiden painottaminen
Tieto on sidoksissa haastateltavien elämäntilanteisiin, aikaan ja paikkaan
Aineistolähtöinen aineiston analyysi
Vähäinen tieto tutkittavasta ilmiöstä

Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään pieneen määrään tapauksia ja tätä pientä määrää pyritään analysoimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja perusteellisesti. Aineiston tieteellisyyden kriteerinä näin ollen voidaan pitää laatua eikä määrää. (Eskola – Suoranta 2008, 18.) Vaikka haastateltavia olisi vain pienehkö määrä, ei tämä merkitse sitä, että saatua aineistoa olisi vähän (Hirjärvi – Hurme 2000, 135.) Kehittämishankkeessani osallistuvia vanhempia on vain vähäinen määrä ja heidän vertaistukiryhmä kokemuksistaan oli tarkoitus saada mahdollisimman kokonaisvaltainen ja perusteellinen kuva. Tutkimuksessa tutkija sijoittaa tutkimuskohteensa yhteiskunnallisiin yhteyksiin ja antaa siitä historiallisesti hyvin yksityiskohtaisen kuvan. (Eskola – Suoranta 2008, 18.)

Tutkijan asema laadullista tutkimusta tehdessä, on erilainen kun määrällisessä tutkimuksessa. Tutkijalla on enemmän toiminnassaan vapautta, jonka avulla tutkija voi joustaa tutkimuksen suunnittelussa sekä toteutuksessa. Tutkijalta vaaditaan tutkimuksellista mielikuvitusta, tämä tarkoittaa esimerkiksi erilaisten kirjoitustapojen kokeilua. Tehdyt ratkaisut pitää kuitenkin avata työn lukijoille, jotta tutkimus olisi arvioitavissa. (Eskola – Suoranta 2008, 18.) Oma roolini kehittämishankkeen tutkijana tuntui herättävän tutkimukseen osallistuvissa vanhemmissa luottamusta. Vanhemmat ilmeisesti kokivat, etten ollut valinnut valmiiksi puolta vain sen takia, että työskentelen Palvelukeskus Hiekkarinteellä ohjaajana. Vanhemmille näyttäytyi Palvelukeskus Hiekkarinteen työntekijän roolin lisäksi minussa kiinnostuksen ja ymmärtämisen halun merkitys, koska kyseistä aihetta halusin tutkia heidän haastattelemisen kautta. Haastattelun aikana olin kehittämishankkeen tekijän roolissa hieman pettynyt siihen, minkä verran haastateltavat äidit minulle tuottivat puhetta. Tämä ehkä kuitenkin osaltaan kertoo siitä, miten lastensuojelun sijoituksiin liittyy

Suomessa hiljaisuuden kulttuuria (Eronen 2012, 101). Toisaalta koen, että minun on kunnioitettava heidän haluaan kertoa minulle kokemuksistaan juuri sen verran kuin kertoivat.

5.4 Aineistonkeruu

Haastattelu on yksi kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmistä ja se voidaan jakaa useampiin ryhmiin sen mukaan, miten strukturoitu ja tarkasti säädely eli muodollinen haastattelu on. Teemahaastattelua eli puolistrukturoitu haastattelua käytetään usein silloin, kun tutkittava alue liittyy kasvatustai yhteiskuntatieteisiin. Teemahaastattelussa on haastattelijalla etukäteen tiedossa haastattelun tarkat aihepiirit eli tema-alueet, mutta esitettävien kysymysten järjestys ja tarkka muoto puuttuvat oikeastaan kokonaan. Haastatteluiden avulla saadaan käsitys haastateltavien kokemuksista, havainnoista, mielipiteistä, tunteista sekä tiedoista. (Anttila 2007, 108; Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 1997, 202 - 204; Tuomi - Sarajärvi 2004, 77 - 78.)

Teemahaastattelussa ei kuitenkaan voi kysellä ihan mitä haluaa, vaan haastattelussa pyritään löytämään vastaukset tutkimuksen tarkoituksen tai tutkimuskysymysten mukaisesti. Etukäteen valitut teemat pohjautuvat tutkimuksen viitekehukseen, eli asioihin mitä tutkittavasta asiasta jo tiedetään. Teema haastattelulla pyritään saamaan työlle merkityksellisiä vastauksia, vaikka teemahaastattelu onkin luonteeltaan avoin ja keskustelun omainen. (Tuomi – Sarajärvi 2009, 75). Omaan kehittämishankkeeseeni teemahaastattelu oli sopiva työni ja aineistoni kannalta, koska halusin selvittää vertaistukiryhmään osallistuneiden vanhempien henkilökohtaisia kokemuksia ja pyrkiä luomaan heille mahdollisuuden tuoda omat näkemyksensä esille. Loin haastattelua varten haastattelurungon (liite 3), joka pohjautuu tutkimuskysymyksiini. Kysyin vanhemmilta haastattelun aikana kymmenen kysymystä, joiden avulla etsin vastauksia tutkimuskysymyksiini.

Kehittämishankkeeseeni osallistuva Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmä alkoi huhtikuussa 2012. Ryhmään kutsuttiin kirjeitse (liite 2) sekä perhetyöntekijän kannustuksella seitsemän(7) äitiä. Vertaistukiryhmään sitoutui

heistä viisi. Vertaistukiryhmän päättymisen jälkeen haastattelin heitä ryhmässä teemahaastattelulla. Yleisesti laadullisessa tutkimuksessa pyritään keskittymään mahdollisimman pieneen määrään tutkittavia tapauksia ja analysoimaan, purkamaan osiin mahdollisimman perusteellisesti. Haastateltavat on valittava tarkkaan, koska haastateltavien on omattava tietoa tai kokemusta tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon. (Tuomi – Sarajärvi 2004, 85).

Haastattelin Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmään osallistuneet äidit 24.9.2012. Haastatteluun osallistui neljä(4) äitiä, viides oli estynyt pääsemästä paikalle. Kerroin äideille Sosionomi (ylempi AMK)-opinnoistani ja niihin liittyvästä kehittämishankkeestani sekä tulevasta haastattelusta jo vertaistukiryhmän ensimmäisellä kokoontumiskerralla. Myös perhetyöntapaamisilla Palvelukeskus Hiekkarinteen perhetyöntekijät pohjustivat äitejä osallistumaan haastatteluun. Vertaistukiryhmä päättymisen jälkeen kutsuin äidit kirjeitse haastattelutilaisuuteen (Liite 2), lisäksi soitin jokaiselle henkilökohtaisesti. Ennen haastattelun alkua kävin haastateltavien kanssa läpi haastattelun kulun sekä sen, mihin tarkoitukseen haastattelussa saatuja tietoja tullaan käyttämään. Kerroin haastateltaville äideille vielä kertaalleen haastatteluun osallistumisen vapaa-ehtoisuudesta, anonymisyydestä sekä mahdollisuudesta vetäytyä haastattelusta heidän niin halutessaan. Pyysin jokaiselta haastatteluun osallistuvalla haastateltavalta äidiltä kirjallisen tutkimusluvan (Liite 1). Tutkimusluvassa pyysin lupaa nauhoittaa kyseinen haastattelu ja käyttää sitä aineistona kehittämishankkeessani. Kukaan neljästä osallistujista ei empinyt tutkimusluvan antamisessa.

Haastattelu tapahtui Palvelukeskus Hiekkarinteellä, Hiekkarinteen sijaishuoltoyksikön tiloissa ja paikalla olivat vain minä haastattelijana ja haastatteluun osallistuvat neljä(4) vanhempaa. Haastattelun onnistumisen kuten nauhoittamisen sekä aiheen henkilökohtaisuuden vuoksi emme voineet keskustella julkisessa paikassa kuten jossain kahvilassa tai kirjastossa. Myöskään minun tai haastateltavien äitien koteihin emme voineet mennä. Tämän estivät yksityisyys sekä vaitiolovelvollisuus. Erillisen tilan vuokraaminen haastattelua varten ei kustannussyistä ollut mahdollista. Näiden olosuhteiden vuoksi päädyimme siis keskustelemaan Hiekkarinteen sijaishuoltoyksikön perhetyön

huoneeseen. Luvan kyseisen tilan käyttöön sain Palvelukeskus Hiekkarinteen vastaavalta ohjaajalta. Haastattelu eteni nopeasti ja haastattelussa esitettiin kysymyksiin haastateltavat äidit vastasivat siten, että vastaukset olivat melko lyhyitä ja pohjimmiltaan vakava sävyisiä, vaikka keskustelua väritti osaltaan välillä rohkeakin huumori. Haastattelu nauhoitettiin kahdella nauhurilla, näin pystyin takaamaan haastattelun varman tallentumisen sekä tallenteen mahdollisimman hyvän laadun litterointia ajatellen. Haastattelutallenteen kestoksi tuli noin kaksikymmentä(20) minuuttia.

Haastattelun päätyttyä äidit vapautuivat ja puhetta vertaistukiryhmästä riitti. Kuitenkaan ennen haastattelutilaisuutta ja haastattelutilaisuuden päättymisen jälkeiset keskustelut eivät tulleet nauhoitetuiksi eivätkä siten myöskään ole mukana litteroimassani haastattelumateriaalissa eivätkä näin ollen osa tuotostani. Haastatteluun osallistuneet äidit eivät ole lukeneet litteroimaani haastattelumateriaalia.

5.5 Aineiston analysointi

Kun aineiston on koottu, on olemassa useita erilaisia analysointimahdollisuuksia tulkita aineiston sisältöä ja yksi näistä tyyleistä on sisällönanalyysi (Anttila 2007, 128). Ensimmäisenä ennen varsinaista analysointia, tutkija litteroi eli kirjoittaa joko nauhoitetun puhemuotoisen tai kirjoitetun aineiston puhtaaksi. Tämä tehdään, jotta aineisto olisi helpompi hallita ja analysoida. (Metsämuuronen 2006, 121 – 122.) Litteroin haastattelussa saadun äänitemateriaalin.

Laadullista tutkimusta voidaan lähestyä kolmesta erilaisesta näkökulmasta. Ensimmäinen näkökulma on induktiivisuus, joka tarkoittaa sitä, että päättely on lähtökohdiltaan aineistolähtöistä (Hirsjärvi – Hurme 2000, 136; Kylmä – Juvakka 2007, 23). Induktiivisessa päättelyssä siis edetään yksittäistapauksien havainnoinnista laajojen kokonaisuuksien muodostamiseen. Toinen, deduktiivinen päättely, etenee teorialähtöisesti kokonaiskuvauksesta yksittäistapauksiin. (Kylmä – Juvakka 2007, 23.) Abduktiivisessa päättelyssä yhdistetään sekä teoriaa, että saatua aineistoa. Tutkijalla on siis valmiina teoreettisia johtideoita, ja nämä hän pyrkii todentamaan aineiston avulla. (Hirs-

järvi – Hurme 2000, 136; Kylmä – Juvakka 2007, 23.) Kehittämishankkeeni saadun aineiston analysoimisessa olen käyttänyt induktiivista sisällönanalyysia eli aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Induktiivinen sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen (taulukko 6). (Tuomi – Sarajärvi 2009, 108–109.) Omassa kehittämishankkeessani abstrahointi oli haastavaa toteuttaa aineiston suppeuden vuoksi. Siksi vastauksen olenkin teemoitellut tutkimuskysymyksittäin.

Taulukko 6. Induktiivisen sisällönanalyysin vaiheet

Induktiivinen sisällönanalyysi	<p>1. Redusointi eli pelkistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Haastatteluista saadusta aineistosta pyritään jättämään kaikki tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto ulkopuolelle (Tuomi – Sarajärvi 2009, 109). • Pohjalla tulee olla jokin teoreettinen viitekehys → pystytään nostamaan asiat esille tutkimuksen kannalta oikeasta näkökulmasta. (Alasuutari 2007, 40.)
	<p>2. Klusterointi eli ryhmittely</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pelkistetyt ilmaisut käydään tarkasti läpi ja ryhmitellään • Ryhmittely voidaan tehdä monesta näkökulmasta, esimerkiksi ominaisuuksien, piirteiden tai käsitysten pohjalta. • Ryhmittely näkökulman valintaan vaikuttaa kuitenkin se, mikä tutkimuksen tavoite on. Samaa tarkoittavista ilmaisuista muodostetaan ryhmiä ja ne kootaan yhdeksi kokonaisuudeksi. Ryhmittelyn avulla luodaan työlle pohjaa ja saadaan jo alustavia kuvauksia ja näkemyksiä tutkimuksen lopullisista tuloksista. (Tuomi – Sarajärvi 2009, 110; Vilka 2007, 140.) • Ryhmittelyvaiheessa tutkijan kannattaa kuitenkin arvioida, miten pitkälle ryhmittelyä kannattaa tehdä → liika ryhmittely voi aiheuttaa sen, että tulosten informaatio vähenee. • Aineiston pelkistämisen- sekä ryhmittelyvaiheessa on mukana jo aineiston abstrahointia (Kylmä – Juvakka 2007, 118–119.)
	<p>3. Teoreettisten käsitteiden luonti eli abstrahointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutkija yhdistelee alaluokkia • Abstrahointia voidaan jatkaa niin kauan kunnes se ei ole enää mahdollista aiheiston sisällön näkökulmasta. (Tuomi – Sarajärven 2009, 111–112.)

Halusin kehittämishankkeeni tutkimuksessa kuvailla vanhempien kokemuksia mahdollisimman todenmukaisesti. Tämän vuoksi aineistolähtöinen analyysi osoittautui parhaimmaksi valinnaksi. Kehittämishankkeeni tutkimuksessa luin litteroidun teksti tarkkaan läpi ja alleviivasin jokaiseen tutkimuskysymykseen liittyvät asiat erivärisillä tusseilla. Muodostin tämän pohjalta kolme taulukkoa jotka pohjautuivat tutkimuskysymyksiini (liitteet 6,7 ja 8). Alleviivauksista muodostin taulukkoon pelkistettyjä ilmauksia ja nämä ryhmittelin yhteisen piirteiden mukaan. Useat ryhmät nimettiin eri alaluokiksi, jotka edelleen jaettiin eri yläluokkien alle.

Analysointia tehdessä on tärkeää tiedostaa se, että haastattelut eivät ole tasavertaisia haastateltavien ja haastattelijan välillä. Tämä johtuu siitä, että haastateltavat kertovat omista, henkilökohtaisista kokemuksistaan. Kuitenkin, haastattelijan kirjoittaessa ja analysoidessa haastattelua, muuttuu haastattelun sisältö toisten, haastateltavien elämästä kertomiseksi. (Eronen 2012, 55 - 56.)

6 KEHITTÄMISHANKKEEN TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Millaisia vaikutuksia vertaistukiryhmään osallistumisella on ollut vanhemmuuden kokemiseen?

Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmään osallistuneilla vanhemmilla oli yksilöllinen kokemus omasta vanhemmuudestaan. Vanhemmat kokivat, että vertaistukiryhmä toiminta lisäsi tunnetta, etteivät kaikki ”virheet” vanhemmuudessa ole heidän syytensä. He kokivat oman vanhemmuutensa vahvistumisen rauhoittaneen lasten käytöstä.

”Musta tuntuu ainakin, että oli silloin eka kerralla tosi helpottavaa huomata, että mie en ole kaikkein luuserein äiti.”

”Että, vika se ei ole vain minussa itessä.”

”No kyllä mie oon huomannut, niinku lapsesta sen, että sille on hirveän tärkeätä ollut se, että mulla paikka ja ryhmä, jossa mie voin käydä puhumassa. Se on helpottanut lasta hirveästi ja se näkyy sen käytöksessä.”

Vanhemmat kokivat, että Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmä on auttanut ja vahvistanut heidän ongelmaratkaisutaitoja. He kokivat, että asiat selkeytyvät ja elämä kantaa sittenkin. He kokivat saaneensa ryhmästä myös voimavaroja selviytyä perheen arjessa.

”Kyllä niistä ongelmista selviää ja elämä kantaa sittenkin”

Vertaistukiryhmä antoi johdonmukaisuutta vanhempana toimimiseen. Vertaistukiryhmissä käsitellyt teoreettispohjaiset aiheet ovat auttaneet toimimaan johdonmukaisesti ja pitämään kiinni rajoista lapsen kanssa. Vanhemmat kokivat myös oman sinnikkyytensä, periksiantamattomuuden lisääntyneen ryhmän myötä.

”Jokaisessa tapaamisessa on jotakin tullut tänne omaankin pääkoppaan.”

”Olen saanut tietyllälaila voimaa siitä, että mie en anna periksi tytölle niin helposti.”

”Sinnikkyys, mie en anna periksi niissä asioissa.”

Haastatteluiden pohjalta nousi esiin, että vanhemmat kokivat vertaistukiryhmän lisäävän heidän keskustelutaitojaan. He nostivat esille, että vaikeistakin asioista pystyy helpommin keskustelemaan, että asioista puhuminen on sallittua.

”Aina saa kaikesta puhua”.

”On päässyt puhumaan syvällisesti omista ajatuksista ja tunteista.”

6.2 Vanhempien kokemukset Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän vaikutuksesta omaan jaksamiseen

Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän vanhemmat kertoivat huomanneensa, etteivät ole yksin vaikeassa elämäntilanteessa, vaan muilla vanhemmilla on samanlaisia kokemuksia lapsen sijoitukseen joutumisesta. Toisten vanhempien kokemusten kuuleminen ja keskustelut ovat tukeneet vanhempia jaksamaan.

”Sitten kun ryhmässä huomasi, että ensinnäkään mie en ole ainoa jolla on tällöistä.”

”Niin taas, että näkee niitä onnellisia loppujakin.”

Haastatteluissa nousi ilmi, että vertaistukiryhmän vanhemmille vertaistuki on erittäin tärkeää. Vanhemmat kokivat, että on tärkeää saada toisen vanhem-

man tukea ja kokemus siitä, että myös itse saa olla tuki toiselle vanhemmalle. Tätä kautta vanhemmat myös pystyvät olemaan kannustajina toisilleen ja luomaan jopa ystävyyssuhteita, jotka edesauttavat jaksamista. Vanhempien keskinäinen tuki lisäsi heidän turvallisuuden tunnetta.

"Silleen niin kuin toinen toista tukien myös sillä, että elä anna periksi."

"Huomasin, niinku nyt sitten, että kun ite on ollut jo, niin kuin, aikaisemmin eri vaiheessa menossa, niin oli kiva kun pysty antamaan tukea tai kokemuksia jakamaan."

"On mukavia ystäviäkin saanut."

"Mie ainakin oon saanut sitä pontta toisilta äideiltä ihan siis mielettömästi."

Ohjaajien rooli ryhmässä koettiin myös tärkeäksi tuen kannalta. Vanhemmat kokivat saaneensa ohjaajilta paljon tukea ja kannustusta. Ohjaajat toimivat vanhemmille myös voimavarojen antajina. Vanhemmat kokivat myös, että koko Hiekkarinteen palvelukeskus ja erityisesti omaohjaajat ovat olleet tukena vertaistukiryhmän toiminnassa.

"Pontta on myös saanut ohjaajilta."

"Teillä se homma pelittää, te ootte semmoisia ihmisläheisiä ja ettei sinne tuu joku virkaintoinen, kuiva nipottamaan ja kertomaan miten asiat pitäis olla. Sen ohjaajan pitää olla just semmoinen, että tietää mistä puhuu."

"Pitää synkata omaohjaajan kanssa sitten ne hommat. - - Se on hirveän tärkeää lapselle ja vanhemmalle."

6.3 Vanhempien muutosehdotukset Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän sisältöön

Kehittämissuosituksissa vanhemmat nostivat ensimmäisenä esille konkreettisten keinojen käyttöä. Vanhemmat halusivat konkreettisia keinoja tunteiden, ajatusten ja kokemusten ilmaisemiseen. He kuitenkin näkivät esimerkiksi kuvakorttien käyttöä yksilöllisesti, osa oli kokenut korttien käyttöä hyvänä keinona, osa huonona.

Vanhemmat näkivät lasten tuonnin ja osallistumisen mukaan toimintaan tärkeänä. He halusivat lapset jossain vaiheessa mukaan ryhmän toimintaan ja näin parantaa lasten keskinäisiä suhteita. Tällaisen toiminnan he näkivät myös mahdollisuutena parantaa yhteishenkeä.

”Ne voisi olla hyviä ne äiti-lapsi jutut, sillä ne parantaisi myös niiden sijoitettujen lasten keskinäisiä suhteita.

”Se vois tuoda sellaista yhteishenkeä.”

Vanhemmat ehdottivat, että tulevaisuudessa järjestettävät vertaistukiryhmät voisivat olla suljettuja ryhmiä, eikä uusia osallistujia tulisi kesken kauden. He kokivat yksimielisesti, että suljetturyhmä on toimivin ratkaisu.

”Varmaan just tämä, että kun ne osanottajat ovat aina samat, se on niin kuin helpottanut.”

”En lähde vieraiden ihmisten kanssa puhumaan yhtään mitään.”

”Se on hyvä systeemi, ettei siihen suljettuun ryhmään tuoda yhtään lisää osallistujia”.

Vanhemmat esittivät toiveen, että heille järjestettäisiin tulevaisuudessa teoriatietoa esimerkiksi erilaisten tapaamisten myötä. He halusivat tietopäiviä lasten kasvatukseen liittyen sekä infoa huumeista. Yhtenä ehdotuksena nou-

si esille myös mahdollisuus päästä kuuntelemaan lapsen sijoituksen kokeneen vanhemman kokemuksia useamman kuin yhden kerran.

"Meille infoa esimerkiksi huumeista ja miten lapsi käyttäytyy."

Tapaamisten väli koettiin yksilöllisesti, suurin osa vanhemmista kuitenkin koki, että tapaamiset olisi hyvä järjestää noin kahden viikon välein. Vertaistuki ryhmän kokonaiskestoja myös toivottiin yksimielisesti pidemmäksi kuin kuuden tapaamiskerran verran. Vanhemmat kokivat kuuden tapaamiskerran jälkeen prosessin jäävän vielä kesken.

"Mie en haluaisi lopettaa tätä ollenkaan. Mie haluaisin jatkaa tätä loppuelämän."

"Ei kuitenkaan joka viikko."

"Mulle olis käynyt vaikka joka viikkokin."

"Mun mielestä oli ihan sopiva (kahden viikon välein)."

7. POHDINTA

7.1 Kehittämishankkeen tutkimustulosten tarkastelu

Kehittämishankeeni kautta tutkin Nuorten Ystävien Palvelukeskus Hiekkarinteellä lastensuojelun asiakkaana olevien perheiden vanhemmille tarkoitettua vertaistukiryhmää vanhempien kokemusten kautta. Tavoitteenani oli kehittää näille vanhemmille tarkoitettua vertaistukiryhmätoimintaa ja tarkoituksena koota yhdeksi kokonaisuudeksi, mallinnukseksi. Myös Laakso (2009) toteaa tutkimuksessaan, että lastenkotityöhön kuuluu myös toimiminen lasten vanhempien kanssa. Teoriaperustana käytin monipuolisesti alan kirjallisuutta. Myös aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia hyödynsin työssäni.

Haastattelusta saamien tulosten perusteella on selvää, että kaikki haastateluun osallistuneet vanhemmat näkivät Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmään osallistumisen positiivisena ja tärkeänä. Tämän vuoksi uskon, että vertaistukiryhmään osallistumisella voi olla kauaskantoisia positiivisia vaikutuksia näiden vanhempien ja heidän perheiden elämään. Haastattelusta saatujen positiivisten tulosten pohjalta näkisin, että vanhemmille suunnattu vertaistukiryhmätoiminta olisi hyvä hiljalleen pyrkiä muuttamaan yleiseksi ja pysyväksi käytännöksi lastensuojelussa.

Vertaistukiryhmään osallistumisen vaikutus vanhemmuuteen oli vanhemmista yksilöllistä. On ymmärrettävää, että kokemus on yksilöllinen, koska jokainen perhe ja vanhempi sekä heidän elämätilanteensa sekä lapsen sijoitusta koskevat kokemukset ovat erilaisia. Yksilöllisyydestä huolimatta vanhemmat olivat saaneet paljon positiivisia asioita omaan vanhemmuuteensa. He huomasivat, että heillä oli paljon yhteisiäkin piirteitä lasten sijoituksia ajatellen. Vanhemmat kertoivat huomanneensa vertaistukiryhmän kautta sen, etteivät kaikki ”virheet” vanhemmuudessa ole heidän syytensä. Tämä varmasti vahvisti heidän kokemuksia vanhemmuudestaan ja heidän vanhemmuuden muuttuminen heijastui myös lasten käytökseen positiivisella tavalla. Kojo (2012) toteaa omassa tutkimuksessaan, että vertaistukiryhmässä vanhemmat kokivat muutoksen omassa vanhemmuudessaan ja vanhemmat pysy-

tyivät irtautumaan opasta häpeän tunteestaan. Tutkimuksessa tuli ilmi myös, että vanhemmat olivat kokeneen ryhmän erityisen merkityksellisenä.

Vanhemmat kokivat, että Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmä on parantanut heidän ongelmanratkaisutaitojaan. Uskon tämän johtuvan siitä, että vertaistukiryhmän antama tuki ja toisten vanhempien kokemukset ovat lisänneet vanhempien uskoa ja voimavaroja olla johdonmukainen haastavissa tilanteissa. Ongelmaratkaisutaitojen lisääntyminen on myös vaikuttanut osaltaan siihen, miten vanhemmat ovat kokeneet perheen arjessa selviytymisen. He näkivät tämän positiivisena muutoksena.

Vanhemmat toivat esille, että tapaamisten teoreettispohjaiset aiheet ovat auttaneet toimimaan johdonmukaisesti ja pitämään kiinni sovitusta rajoista lapsen kanssa. Uskon, että vanhemmat ovat saaneet tärkeää tietoa vertaistukiryhmässä käsitellyistä aiheista. Tämä on vahvistanut vanhempien uskoa siitä, että heidän toimintansa vanhempina on johdonmukaista ja perusteltua.

Vanhemmat kokivat vanhemmuutensa muuttuneen lujatahtoisemmaksi periksiantamattomuuden myötä. Tästä voinkin päätellä, että vertaistukiryhmän myötä vanhempien itsetunto on parantunut ja tämä vaikuttaa heidän vanhemmuuden kokemiseen positiivisella tavalla. Ryhmän kautta uskon heidän olleen helpompi päästää irti omasta syyllisyydestään, huomattaessaan etteivät ole epäonnistuneita vanhempia. Tähän vaikutti varmasti se, että kuulleessaan muidenkin vanhempien kamppailevan samanlaisien asioiden kanssa, huomaa löytävänsä itsestä tietoa ja taitoa millä auttaa muita samassa tilanteessa olevia. Vilenin ym. (2002, 204) mukaan vertaistukiryhmän kautta henkilöt vahvistavat omaa itsetuntoaan kun huomaavat voivansa auttaa ja tukemaan muita ryhmäläisiä omien kokemustensa kautta.

Vanhemmat toivat esille myös sen, että heidän keskustelutaidot ja rohkeus puhua vaikeistakin asioista on lisääntynyt. Uskon tähän vaikuttaneen ryhmän turvallinen ilmapiiri, joka on muodostunut onnistuneen ryhmäytymisen avulla ja sen myötä luottamussuhteiden synty. Uskon että myös suljettu ryhmämuoto on edesauttanut turvallisen ja luottamuksellisen ympäristön syntyyn. Sul-

jetturyhmä on varmasti toimivin tapa kun käsitellään näinkin arkaluontoisia ja henkilökohtaisia asioita ja kokemuksia.

Vanhempien kokemukset Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän vaikutuksesta omaan jaksamiseen olivat kaikkienensa hyvin positiivisia. Vanhemmat saivat ryhmän kautta huomata, etteivät ole yksin vaikeissa elämäntilanteissa vaan muutkin perheet jakavat samankaltaisia kokemuksia. He kokivat toisten kokemusten kuulemisen ja omien kokemusten jakamisen vaikuttaneen positiivisella tavalla heidän omaan jaksamiseensa. Uskon vanhempia voimauttaneen myös sen, että he huomasivat omien ongelmiensa olevan mahdollista asettaa vertaistukiryhmän kautta mittasuhteisiin muiden ongelmien kanssa siitäkin huolimatta, että jokaisen kokemus on aina yksilöllistä. Omat ongelmat tuntuivat vanhemmista pienemmiltä ja voitettavissa olevilta jaettaessa ne muiden ryhmään osallistuneiden vanhempien kanssa.

Vanhemmat toivat yhtenäisesti esille sen, että vertaistuki jaksamisen kannalta on erittäin merkittävää. Ei pelkästään kokemus tuen saamisesta, vaan tuen antaminen toiselle koettiin hyvin tärkeäksi. Näkisinkin, että vanhemmat kokivat olevansa kannustajia toisilleen ja ymmärsivät vertaistukiryhmän kautta konkreettisella tasolla olevansa asiantuntijoita oman elämänsä, omien kokemustensa suhteen. He pystyivät luomaan jopa ystävyysuhteita, joka taas osaltaan varmasti lisäsi myös heidän jaksamisen tunnetta. Ystävyysuhteiden luomiselle sopivan pohjan toi varmasti turvallisuuden tunne. Turvallisuuden tunteen muodosti tieto siitä, ettei ryhmään tule tuntemattomia uusia jäseniä kesken prosessin.

Vertaistukiryhmän ohjaajien rooli koettiin ryhmässä merkitykselliseksi vanhempien jaksamisen kannalta. Vanhemmat näkivät ohjaajat voimavarojen sekä tuen antajina. Koska ryhmää on vetänyt samat ohjaajat alusta loppuun, ovat vanhemmat pystyneet luomaan heihin myös luottamussuhteen. Luottamussuhde myös Hiekkarinteen Palvelukeskuksen ohjaajiin on lisääntynyt, koska lasten omaohjaajat ovat kannustaneet sijoitettujen lasten vanhempia vertaistukiryhmään osallistumiseen. Näkisinkin, että kun vanhempien luottamussuhde on kunnossa sitä yksikköä kohtaan johon heidän lapsensa on si-

joitettu, helpottaa se yhteistyön tekemistä. Kun vanhemmat ja sijaishuoltoyksikkö etenevät helpommin lapsen sijoituksen kanssa samaan suuntaan, kohti yhteisiä päämääriä, palvelee se lasta ja koko hänen perhettään mahdollisimman hyvin. Tämä osaltaan voi vaikuttaa perheen jaksamiseen ja voimaannuttaa vanhempia sekä osoittaa lapselle että aikuiset tekevät tiiviisti yhteistyötä hänen eteensä. Tämä voi lyhentää lapsen sijoituksen pituutta. Tämä tietenkin näkyy myös kuntatasolla säästöinä ja mahdollisuutena pystyä tarjoamaan useammalle apua tarvitsevalle perheelle mahdollisuutta saada lapselle paikka sijoitukseen.

Vanhempien muutosehdotukset Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän sisältöön olivat vaihtelevia ja monipuolisia. Vanhemmat halusivat uusia keinoja tunteidensa ilmaisuun, mutta eivät osanneet nimetä mielekkäitä keinoja, menetelmiä tähän. On ymmärrettävää, ettei vanhemmilla ole paljon ideoita tunteiden uudenlaiseen ilmaisuun koska, heillä ei varmasti ole juuriakaan aikaisempia kokemuksia erilaisista toiminnallista menetelmistä tunteiden ilmaisussa. Tämä mielestäni korostaakin ohjaajien ammatillisuuden tärkeyttä siinä, että he löytäisivät erilaisia, ryhmään osallistuville vanhemmille sopivia keinoja tunteiden ilmaisemiseen.

Yhtenä tärkeänä asiana kaikilla vanhemmilla nousi esille lasten mukaan tuominen vertaistukiryhmä toimintaan. Uskon tämän johtuvan siitä, että kuitenkin on kyseessä heidän lapsensa ja hänen sijoituksensa. He haluavat vertaistuen kohdentuvan heidän itsensä lisäksi heidän lapsiinsa ja näin ollen voimaannuttaa myös heitä. Lapset näkisivät myös samalla sen, että vanhemmat ovat mukana sijoituksessa, tekevät yhteistyötä ja heillekin tarjotaan tukea asioiden ja tunteiden käsittelyyn. Tämä osaltaan helpottaisi myös lasten huolta vanhemmistaan. Vanhemmat eivät kuitenkaan halunneet lapsia mukaan koko prosessin ajaksi vaan täydentämään joitakin tapaamisia. Holkeri-Rinkinen (2009) toteaa tutkimuksessaan, että aikuisen ja lapsen väliset keskustelut toimivat yhtenäisyyden vahvistajina ja myönteisen ilmapiirin luojina. Tutkimuksessa tulee myös ilmi, että lapselle on tärkeää tulla kuulluksi ja tämän kautta lapsi kokee tulevansa arvostetuksi.

Vanhemmat ehdottivat, että vertaistukiryhmät järjestettäisiin suljettuina ryhmänä jatkossakin. Heille suljetturyhmä oli ollut toimivin ratkaisu prosessin onnistumisen kannalta.

Vanhemmat olivat kokeneet teoreettiset tiedot joita vertaistukiryhmän tapaa- misilla on ollut sekä yhdellä kokoontumiskerralla jo sijoituksen läpikäyneen vanhemman tapaamisen hyväksi asiaksi ja he esittivätkin toiveen, että jat- kossa tällaisia olisi lisää. Tällaiset tapaamiset ovat varmasti vanhemmille hyödyllisiä. He saavat teoretietoa ja käytännön vinkkejä sekä kokemuksia siitä, että asiat selkenevät ja sijoitus etenee vaikka tunne saattaisikin välillä olla heillä muunlainen.

Kehittämissuhteissa nousi keskustelua myös vertaistukiryhmään tapaa- misten määrästä ja ajankohdista. Vanhemmat toivat esille erilaisia näkemyk- siä siitä, kuinka monesti ja miten usein tapaamisia olisi hyvä olla. He kuiten- kin nostivat yksimielisesti esille sen, että kuusi tapaamiskertaa on liian vähäi- nen määrä. Uskon, että prosessi jää hieman kesken kun tapaamisia on vain kuusi. Yleensä lapset ovat kuitenkin sijoitettuna pidemmän aikaa, joten tällöin kuusi tapaamiskertaa on vain lyhyt poikkileikkaus koko sijoituksen pituudesta. Vanhemmat tarvitsisivat ja hyötyisivät vertaistuesta koko lapsen sijoituksen ajan. Vertaistukiryhmän tapaamiset järjestettiin joka toinen viikko ja osa van- hemmista koki tämän hyväksi, osa kaipasi tapaamisia viikoittain. Näiden ko- kemusten taustalla lienee suuri merkitys sillä, missä vaiheessa kunkin van- hemman lapsen sijoitus on. Lapsen sijoituksen alkuvaiheessa vanhemmat voivat kokea tarvitsevansa tukea muilta vanhemmilta enemmän, jopa viikoit- tain. He, joiden lasten tilanne on tasaisempi ja sijoituksen voidaan katsoa olevan jo loppuillaan, voivat kokea vertaistuen merkityksen enemmänkin toisil- le vanhemmille antavana voimana. Toki näissäkin tilanteissa sijoituksen ja elämän yllättävät muutokset, epävarmuus tulevaisuudesta sijoituksen loppu- essa ja erityisesti yksilöllisyys on tärkeässä roolissa.

7.2 Eettisyyden ja luotettavuuden pohdinta

Ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen on hyvien tutkimus- käytäntöjen tärkein perusta (Pelkonen – Louhiala 2002, 129). Eettisyyttä ke- hittämishankkeessani tarkastelen lähinnä haastateltujen äitien näkökulmasta,

koska kehittämishankkeeni tutkimuksen kohteena ovat äidit ja heidän henkilökohtaiset ajatuksensa.

Jotta tutkija voi lähteä viemään tutkimustaan eteenpäin, on hänellä oltava haastatteluun osallistuvilta henkilöiltä suostumus tutkimuksen suorittamiseen (Pelkonen – Louhiala 2002, 131). Kerroin vanhemmille selkeästi jo vertaistukiryhmän kokoontumisten aikana miten työni toteutetaan, mihin sillä pyritään ja miten saanut tulokset hyödynnetään. Haastateltavien täytyy saada riittävästi tietoa siitä, miten tutkimus toteutetaan, mihin sillä pyritään ja millä tavalla saadut tulokset tullaan esittämään (Pelkonen – Louhiala 2002, 131). Haastateltavien äitien harhaan johtaminen ei edes palvelisi minua, sillä tarkoituksena on selvittää heidän todenmukaiset kokemukset Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmään osallistumisesta. Tämä vääristäisi saatuja tutkimustuloksia.

Kysyin kirjallisesti haastatteluun osallistuvilta äideiltä luvan haastatteluun. Äidit täyttivät kirjallisen lupalapun henkilökohtaisesti paikan päällä ennen ryhmähaastattelun alkamista. Jotta itsemääräämisoikeus toteutuisi, on tutkijan saatava jokaiselta tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä suostumus tutkimuksen tekemiseen (Pelkonen – Louhiala 2002, 129). Palvelukeskus Hiekkarinteen vanhemmille tarkoitettuun vertaistukiryhmään osallistuneita äitejä en painostanut haastatteluun osallistumaan, vaan kerroin heille jo vertaistukiryhmän kokoontumisten ensimmäisellä kerralla kehittämishankkeestani ja mahdollisuudesta kieltäytyä haastatteluun osallistumisesta. Samalla kerroin myös taustatietoa kehittämishankkeestani ja siihen liittyvästä tutkimuksesta. Mielestäni tämä alkuasetelma oli onnistunut ja ryhmähaastatteluun osallistuneet äidit ymmärsivät hyvin kehittämishankkeeni periaatteet.

Koko tutkimusprosessin ajan on erittäin tärkeää huolehtia haastateltavien oikeuksien toteutumisesta sekä hyvinvoinnista. Haastattelijan on pyrittävä siihen, ettei kysymyksillään loukkaa haastateltavia tai aseteta heitä asemaan jonka he voivat kokea epämukavaksi varsinkin kun käsitellään hyvin henkilökohtaisia asioita. Tutkimuksen toteuttajan vastuulla on myös huolehtia haastateltavien yksityisyydensuojan toteutumisesta. (Tuomi–Sarajärvi 2009, 131.) Palvelukeskus Hiekkarinteen vanhemmille suunnattuun vertaistukiryhmään

osallistuneet äidit tietävät toisensa ja osallistuivat ryhmähaastatteluun. Heillä on siis tieto haastattelussa käydyistä keskusteluista. Kuitenkin huolehdin siitä, etteivät kyseisen vertaistukiryhmän ulkopuoliset henkilöt kykene tunnistamaan haastatteluun osallistuneita äitejä lukiessaan kehittämishankettani. Kun tutkimustuloksia aletaan käsitellä ja esittämään, on tutkijan huomioitava tarkasti myös se, ettei vastauksia ja haastateltavia pystytä yhdistämään toisiinsa (Eskola–Suoranta 2005, 52). Huolehdin myös, etten ryhmähaastatteluun osallistuneille äideille esittänyt kysymyksiä jotka he olisivat voineet kokea loukkaaviksi ja etteivät he joutuneet haastattelun aikana epä mukavaan tilanteeseen.

Kehittämishankkeen luotettavuuden arvioimisella tarkoitetaan sitä, että arvioidaan kuinka todenmukaista tietoa tutkimuksella on saatu. Kehittämishankkeen arviointiin kuuluvat käsitteet ovat systemaattisuus eli järjestelmällisyys, tehokkuus, kokemuksellisuus, refleksiivisyys sekä tuloksellisuus. Kun tutkimus on validi, voidaan sanoa, että tutkimus on luotettava ja pätevä. Validiteetin arviointi kohdistaa yleensä huomionsa kysymykseensä siitä, kuinka hyvin tutkimusote, menetelmät ja tutkimustulokset vastaavat sitä ilmiötä, jota halutaan tutkia. Jotta työ olisi validi, tulee tutkimusotteen tehdä oikeutta kysymyksenasettelulle. On myös tärkeä huomioida, että työn johtopäätökset ovat hyvin selkeitä ja perusteltuja. Perusteluiden avulla näytetään, millaisiin havaintoihin johtopäätökset lopulta perustuvat. (Anttila 2007, 146.)

Kehittämishankkeen luotettavuutta voidaan pohtia myös tutkimusmenetelmän valinnan kautta. Kun puhutaan laadullisesta tutkimuksesta, on sillekin olemassa omat luotettavuuden kriteerinsä. Nämä kriteerit ovat uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys. Uskottavuus tarkoittaa sitä, että tutkija varmistaa, että vastaavatko tutkimuksessaan saamat tulokset tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden käsitystä tutkimuskohteesta. Tutkimuksessa vahvistettavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkija kirjaa prosessin etenemisen tarkasti. Se mahdollistaa sen, että myös toinen, ulkopuolinenkin tutkija, voi seurata tutkimuksen prosessin kulkua tarkasti. Eli käytännössä vahvistettavuus tarkoittaa sitä, että toinen tutkija vahvistaa tutkimuksen tulokset. Refleksiivisyydellä tarkoittaa sitä, että tutkija on tietoinen omista lähtökohdistaan tutkijana. Hän siis tiedostaa, kuinka on itse vaikuttanut tutkimuk-

sensa aineistoon ja tutkimusprosessin etenemiseen. Neljäs kriteeri eli tutkimuksen siirrettävyys tarkoittaa, että tutkimuksella saatuja tutkimustuloksia voidaan hyödyntää toisissa vastaavanlaisissa tutkielmissa. (Kylmä – Juvakka 2007, 127–129.)

Olen kehittämishankkeessani pyrkinyt noudattamaan kaikkia neljää luotettavuuskriteeriä. Olen kirjannut prosessin etenemisen tarkasti pyrkien samalla tuomaan työhöni läpinäkyvyyttä. Lisäksi olen tiedostanut sen, että omat kokemukseni yksikön ohjaajana voivat vaikuttaa saatuihin tuloksiin. Olen kuitenkin mielestäni pystynyt jättämään ennakkokäsitykseni taka-alalle ja toteuttanut työni tutkimustulosten pohjalta. Uskon, että työssäni siirrettävyys toimii hyvin, muutkin esimerkiksi Nuorten Ystävien yksiköt voivat hyödyntää tuloksiani siitä, miten vanhemmat toivovat vertaistukiryhmältä.

Luotettavuuteen vaikuttaa myös se, onko haastattelu tilanteessa haastateltavilta kysytty tutkimuksen kannalta oikeita kysymyksiä ja saatu sitä kautta vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Haastattelukysymyksiä laatiessani keskustelin niistä Palvelukeskus Hiekkarinteen vastaavan ohjaajan sekä perhetyöntekijän kanssa. Myös kehittämishanketta ohjaavilta opettajilta sain ohjausta haastattelun teemoihin sekä kysymyksiin. Kuitenkin, haastattelun testaaminen ennakkoon ulkopuolisella taholla olisi voinut vaikuttaa siihen, että olisin osannut muokata kysymyksiä vielä paremmiksi. Näin olisin voinut saada vanhemmilta vielä enemmän oleellista tietoa, nyt kun haastattelussa keskustelu jäi melko suppeaksi ja ajallisesti lyhyeksi. Kysymysten huono asettelu voidaan nähdä luotettavuuden kannalta riskinä ja huono asettelu voi johtaa helposti väärinkäsityksiin. Tämä voi aiheuttaa sen, että tutkimuksen tavoitteet sekä tarkoitus jäävät saavuttamattomiin. (Janhonen–Nikkonen 2003, 36.)

Pyrin siihen, ettei ennakkotietoni ja käsitykseni vaikuttanut työn etenemiseen ja sen tuloksiin. Mielestäni onnistuin tässä hyvin. Teemahaastattelu työmenetelmänä myös tuki tavoitettani ja toimi hyvin. Sen mahdollisti sen, että en pystynyt omilla ennakkokäsityksilläni juurikaan vaikuttamaan haastatteluun osallistuneiden vanhempien vastauksiin.

Jos haastatteluun osallistuneilla vanhemmilla olisi ollut tunne siitä, etteivät he voisi luottaa siihen, ettei heitä voida tunnistaa antamiensa vastausten pohjalta, en todennäköisesti olisi onnistunut keräämään todenmukaista aineistoa. Siinä tapauksessa kun saatu aineisto olisi lähtökohdiltaan väärää, ei sitä voisi pelastaa sisällön analyysillä. Pyrin asettelemaan haastatteluni kysymykset hyvin ja sainkin niiden avulla tärkeää tietoa kehittämishankettani varten. Kuitenkin aiheen henkilökohtaisuus ja arkuus vaikutti siihen, että vanhemmat tuottivat vain vähän puhetta itse haastattelutilanteessa. Jotta tutkimus olisi luotettava, pitää tutkijan ja haastateltavien välille syntyä luottamuksellinen suhde (Tuomi–Sarajärvi 2009, 141). Olin saavuttanut jo vertaistukiryhmän kokoontumisten aikana vanhempien luottamuksen ja se näkyi yleisesti haastattelutilanteen ilmapiirissä. Haastattelun aikana ja haastattelun jälkeen toimin kuten haastateltaville olin luvannut ja hävitin haastattelut sekä litteroimani materiaalin asianmukaisesti. Lisäksi käytin haastattelun suorina lainauksia huolehtien ettei niistä haastateltavat ole tunnistettavissa.

Epäonnistunut sisällön analyysi voi vaikuttaa myös luotettavuuteen. Käytin kehittämishankkeessani ryhmähaastattelua tiedonkeruumenetelmänä. Tekniikkana käytin kahta eri nauhuria taatakseni nauhoituksen onnistumisen ja sen, että nauhoitusten laatu on mahdollisimman hyvä. Tämä helpotti nauhoitetun materiaalin läpikäyntiä, että sain selvää kaikesta mitä haastattelutilanteessa keskusteltiin. Sisällön analyysissä pyrin tekemään kaikki vaiheet huolellisesti ja kirjaamaan ne erityisen tarkkaan. Haastatteluaineiston luotettavuus riippuu pitkälle sen laadusta. Jos esimerkiksi tallenteiden kuuluvuus on huonoa tai jos litterointi on toteutettu huonosti voi työn luotettavuus kärsiä. (Hirsjärvi – Hurme 2000, 185.)

7.3 Oman ammatillisen kasvun pohdinta

Aikataulullisesti kehittämishankkeeni aiheen valinta oli itselläni selvillä jo opiskelemaan hakeutuessani keväällä 2011. Sen lopulliseen muotoutumiseen vaikuttivat kuitenkin Palvelukeskus Hiekkarinteen vastaavan ohjaajan sekä perhetyöntekijän näkemykset. Koululla aiheeni hyväksyttiin ohjaavien opettajien toimesta syksyllä 2011. Tämän jälkeen Nuorten Ystävät-Palvelut Oy:n kanssa kirjoitettiin toimeksiantosopimus sekä tutkimuslupasopimus. Tämän jälkeen aloin tutustua aihetta koskevaan kirjallisuuteen ja kirjoitta-

maan teoreettista viitekehystä. Koulussa esitin kehittämishankkeeni aiheen ja sen etenemisen ohjaaville opettajille sekä muille opiskelijoille useampaan otteeseen saaden samalla palautetta sekä neuvoja jatkon suhteen. Heillä myös hyväksyin haastattelun rungon. Omasta mielestäni olisin voinut käyttää enemmän aikaa haastattelukysymysten laatimiseen. Tämä olisi voinut mahdollistaa paremman ja laajemman aineiston saamisen. Tämä osaltaan kertoo mielestäni omasta oppimisprosessistani ja ammatillisesta kasvusta.

Työni Palvelukeskus Hiekkarinteellä piti sisällään vertaistukiryhmän vetämistä ohjaajan roolissa ja nivoin samaan kehittämishankkeeni tekemisen. Haastatteluun osallistuneiden äitien vertaistukiryhmä alkoi huhtikuussa 2012 ja ryhmähaastattelun suoritin 24.9.2012. Ryhmähaastattelun jälkeen litteroi heti nauhoitetun haastattelun ja jatkoin teoreettisen viitekehysten tuottamista. Kehittämishankkeeni eteneminen kuitenkin hidastui. Tämä johtui omasta jaksamisestani työn ja opiskeluiden suhteen. Myös yksityiselämän muutokset vaikuttivat jaksamiseeni. Kehittämishanketta ohjaaviin opettajiin olin kuitenkin yhteydessä muutaman kuukauden välein saaden ohjausta ja kannustusta kehittämishankkeen tekemiseen niin sähköpostitse, yksilötapaamisilla Kemissä kuin puhelinohjausten kautta. Opinto-oikeutta hain lisää kehittämishankkeeni viivästymisen vuoksi keväällä 2014.

Omaan ammatillista kehittymistäni ajattelen sosionomeille (Ylempi AMK) asetettujen yleisten kompetenssien kautta. Nämä kompetenssit ovat sosiaalialan asiantuntijuusosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen sekä johtamisosaaminen (Rouhiainen-Valo – Rantanen – Hovi-Pulsa – Tietäväinen, 2010, 23). Olen kehittämishankkeeni kautta saanut varmuutta työskennellä itsenäisesti sosiaalialan asiantuntijatehtävissä. Olen saanut taitoja toimia huomioiden yhteiskunnalliset näkökulmat sekä kehittämishankkeen kautta olen oppinut näkemään sosiaalityön vaikuttavuutta laajemmassa mittakaavassa. Tämä näkyy myös kehittämishankkeessani jossa olen avannut kehittämistyön vaikuttavuutta.

Oma asiakastyön hallintani on myös koulutuksen ja kehittämishankkeeni kautta parantunut. Kehittämishankkeeni on vahvistanut osaamistani suunnitella, johtaa ja arvioida erilaisia asiakasprosesseja sekä arvioida näiden on-

nistumista. Olen kehittämishankkeeni kautta saanut vahvistusta hallita erilaisia tutkimus- ja kehittämismenetelmiä sekä niiden avulla saavuttanut keinoja kehittää sosiaalityötä käytännönläheisesti. Johtamisen osaamiseni sekä palveluiden kehittäminen on kehittämishankkeeni kautta parantunut.

Kehittämishankkeeni kautta sain uutta näkökulmaa omaan työhöni toimiesani ohjaajana Palvelukeskus Hiekkarinteellä sekä valmiuksia hakeutua tulevaisuudessa työhön jossa voin hyödyntää sosionomi (Ylempi AMK)-tutkintoa.

7.4 Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimusaiheet

Haastatteluissa nousi vanhemmilta esille useita hyviä kehittämisehdotuksia ja kehittämishankkeen edetessä, haastatteluja analysoidessani mietin niiden konkreettisia toteuttamismenetelmiä jatkossa olevien vertaistukiryhmien suhteen.

Vanhemmat kokivat tunteiden, ajatusten ja kokemusten ilmaisemiseen käytetyt kuvakortit ristiriitaisesti. Heidän yhteinen toiveensa oli kuitenkin, että näiden asioiden käsittelemiseen löytyisi ohjaajilta uusia konkreettisia keinoja. Näiden keinojen kohdalla olisi hyvä löytää monipuolisesti vaihtoehtoja joita eri kokoontumiskerroilla ohjaajat voisivat käyttää. Näin löytyisi myös mahdollisimman monelle vanhemmalle se itselleen sopiva konkreettinen keino tunteiden, ajatusten ja kokemusten esille tuomiseen ja käsittelemiseen. Olenkin koonnut kansioon erilaisia ideoita ja menetelmiä käsitellä tunteita.

Haastattelussa vanhemmat kertoivat toivovansa teoreettista tietoutta lisää huumeista sekä lasten kasvusta ja kehityksestä. Uuden ryhmän alkaessa olisikin ehkä hyvä, että ryhmään osallistuvilta vanhemmilta kysyttäisiin toiveita teorian tiedon suhteen. Asiaa voisi tiedustella perhetyöntekijät perhetyöntaapaamisella, heidän kertoessa ja kannustaessa vanhempia vertaistukiryhmään osallistumaan. Ennen ryhmän alkua olisi siis ryhmää kiinnostavat aihealueet tiedossa ja niistä valmiiksi ryhmän ohjaajien kokoamat materiaalit. Nämä materiaalit olisi hyvä laittaa osaksi kokoamaani kansiota. Silloin materiaalit löytyisivät sieltä valmiina, mikäli seuraavilla ryhmillä olisi samoja aihealueita kiinnostuksen kohteena. Vertaistukiryhmissä pysyvinä aiheina olisi

ensimmäisellä tapaamiskerralla tutustuminen, toisella tapaamiskerralla oma tarina. Näillä vertaisryhmän kokoontumiset olisi hyvä aloittaa ja nämä aiheet tukevat myös ryhmäytymistä. Lisäksi vanhempien toive oli että jatkossakin jollain tapaamiskerralla joku jo lapsensa sijoituksen läpikäynyt vanhempi tulee kertomaan omista kokemuksistaan, kertoisi oman selviytymistarinansa. Vertaistukiryhmän kokoontumisten loppupuolella olisi hyvä myös käsitellä aiheena tulevaisuutta. Kehittämishankkeeseen osallistuneen vertaistukiryhmän kokoontumisten pohjalta kansioista löytyy nyt tietoutta muun muassa kriisistä ja sen vaiheista, lapsen erokriisistä sekä vanhemmat ja lapsen välisestä yhteydenpidosta.

Vanhemmat toivoivat että heidän sijoitetut lapsensa otettaisiin jotenkin mukaan, osaksi vertaistukiryhmätoimintaa. Sen kautta lapset näkisivät muun muassa että vanhemmat tekevät yhteistyötä Palvelukeskus Hiekkarinteen henkilökunnan kanssa, he saavat tukea. Vanhemmat kokivat lasten mukaan ottamisen myös vaikuttavan positiivisesti lasten keskinäisiin suhteisiin. Itse näen lasten mukaan ottamisen jollekin vertaistukiryhmän kokoontumiskerralle hyvänä ajatuksena. Lapsia kun aina kovasti kiinnostaa se, ovatko omat vanhemmat mukana kyseisessä toiminnassa. Lasten mukaan ottaminen voisi tapahtua vaikka retkeilyn merkeissä. Palvelukeskus Hiekkarinteellä on perheillä tarjolla muun muassa myös toiminnallisia vanhempi-lapsi-reissuja. Nämä ovat kuitenkin oman kehittämishankkeen ulkopuolisia reissuja.

Vanhemmat kokivat vertaistukiryhmän suljetun ryhmämuodon hyvänä. Se loi heille tunnetta turvallisuudesta kun ei tarvinnut jännittää joka kerta mahdollisten uusien ryhmäläisten mukaan tulemistä. Se auttoi ryhmään osallistuvia vanhempia ryhmäytymisessä, luottamuksen syntymisessä sekä jopa ystävyyssuhteiden luomisessa. Tämän perusteella näkisinkin, että jatkossa suljettu ryhmämuoto olisi hyvä. Ryhmäytymistä helpottaakseni olen koonnut kansioon tietoa ryhmäytymisestä.

Vanhemmat toivoivat ryhmäkertoja enemmän kuin kuusi, jotka tässä tutkimuksen mukana olleessa vertaistukiryhmässä oli ollut. Tämä asettaa haasteen ryhmien järjestämiselle siinä, että lasten sijoitusten pituudet vaihtelevat ja tällöin ongelmaksi muodostuisi se, ettei jokaiselle vanhemmalle olisi käy-

tännössä mahdollista järjestää mahdollisuutta päästä osallistumaan vertaistukiryhmään. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla non stop-ryhmä joka kokoontuisi vuoden ympäri säännöllisesti joka toinen viikko. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollinen suljettuna ryhmänä joten tällöin ryhmän muoto tulisi olla avoin. Avoimessa ryhmässä ryhmäytyminen, luottamuksen synty ja ystävyysuhteiden luominen vanhemmilla voisi vaikeutua. Lisäksi tämä voisi nostaa kynnystä vertaistukiryhmään osallistumiselle sekä ryhmään sitoutumiselle. Itse näkisinkin että vertaistukiryhmät Palvelukeskus Hiekkarinteelle sijoitettujen lasten vanhemmille tulisi järjestää suljettuna ryhmänä niin, että kokoontumiset olisivat joka toinen viikko ja ryhmän kokonaiskesto olisi 6-8 kokoontumiskertaa. Kokoontumiskertojen määrä määräytyisi ryhmän vanhempien tarpeita ja toiveita kuunnellen. Lisäksi ryhmän kokoontumiskertojen jälkeen järjestettäisiin vanhemmille suunnattu vertaistukiryhmän reissu. Reissu olisi yön yli kestävä ja muodoltaan avoin. Näin vertaistukea pystyisi saamaan myös ne vanhemmat, jotka välimatkan tai muun sellaisen esteen vuoksi eivät pysty varsinaisiin vertaistukiryhmän kokoontumisiin osallistumaan.

Kun vertaistukiryhmän kokoontumiskertojen määrään ja kokoontumiskerroilla käsiteltävien teoria-aiheiden valintaan pääsisivät entistä vahvemmin vaikuttamaan vanhemmat itse, edistää tämä vanhempien yksilöllisyyttä. Lisäksi se, että ryhmien kesto olisi pisimmillään 8 kokoontumiskertaa joka tuolloin mahdollistaisi kaikille vanhemmille osallistumisen vertaistukiryhmään lapsen sijoituksen vaiheesta ja kestosta riippumatta, lisäksi se Palvelukeskus Hiekkarinteelle sijoitettujen lasten vanhempien keskinäistä tasa-arvoisuutta.

Vanhemmat kertoivat pystyneensä luomaan vertaistukiryhmän vetäjiin luottamuksellisen suhteen. Tähän vaikutti se, että ohjaajat olivat jokaisella kokoontumiskerralla samat. Jatkossakin olisi tärkeää että ohjaajat pysyisivät samana koko ryhmän ajan. Ohjaajia pitää jokaisella kokoontumiskerralla olla kaksi. Poissaolojen vuoksi olisi hyvä että ryhmälle olisi nimettynä myös varaohjaaja joka tarvittaessa paikkaisi poissaolevaa ohjaajaa. Tämä varaohjaaja tulisi olla nimettynä jo ryhmän alkuvaiheessa ja hänen olisi hyvä olla mukana ensimmäisellä kokoontumiskerralla. Jotta Palvelukeskus Hiekkarinteen yksiköiden arki ei vertaistukiryhmän kokoontumisten takia häiriintyisi, voisi vaki-

tuiset vetäjät olla perhetyöntekijät. Yksikön ohjaajista puolestaan voisi löytyä nimetty varaohjaaja.

Tulevaisuudessa Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmää vetävien ohjaajien tai perhetyöntekijöiden olisi hyvä päivittää kokoamaani kansioon niitä uusia konkreettisia menetelmiä ja keinoja sekä teoreettisia tietoja mitä vertaistukiryhmiä varten hankkivat ja kokoavat. Näin kansio päivittyy ja se toimii jatkossa hyvänä työkaluna uusien ryhmien asiasisältöjä suunniteltaessa.

Vaikuttavuuden kannalta kehittämishankkeeni toimii Palvelukeskus Hiekkarinteellä kansalaislähtöisten palveluiden kehittäjänä kun nähdään sen merkitys vanhemmille ja perheille. Vertaistukiryhmän kannattavuus toivottavasti tukee organisaatiossa kyseisen toiminnan jatkuvuutta. Lisäksi kehittämishankkeeni kautta Palvelukeskus Hiekkarinteen työntekijöiden tietous vertaistukiryhmän toiminnasta lisääntyy. Yhteiskuntatasolla kehittämishankkeeni ei kuitenkaan kykene antamaan maanlaajuisia tuloksia mutta voi Palvelukeskus Hiekkarinteelle sijoittaville kunnille antaa tietoutta vertaistukiryhmätoiminnan vaikuttavuudesta sekä kannattavuudesta. Tämä puolestaan voi vahvistaa yleisesti vertaistukiryhmätoiminnan kiinnittymistä käytänteeksi lastensuojelussa.

Itselläni jäi mietityttämään se, ettei haastatteluissa noussut esille ollenkaan huostaan otettujen lasten isien tai sisarusten rooli huostaanotossa. Mietin, miten perheiden isät tulisi ottaa huomioon markkinoidessa vertaistukiryhmää ja millaista tukea isät vertaistukiryhmän kautta toivoisivat saavan? Kiinnostaisiko isiä osallistua vanhempien ryhmään vai haluaisivatko he mieluummin oman, vain isille tarkoitetun ryhmän? Hyödyttäisikö huostaanotettujen lasten sisaruksia oma vertaistukiryhmä? Entä minkälaista tukea Palvelukeskus Hiekkarinne voisi tarjota niille vanhemmille jotka eivät ole halukkaita osallistumaan vertaistukiryhmään koska eivät koe sitä luontevaksi tavaksi hakea ja saada apua lapsen sijoituksen sekä vanhemmuuden käsittelemiseen? Riittävätkö silloin perhetyöntekijöiden tapaamiset? Entä perheet jotka eivät esimerkiksi välimatkan vuoksi kykene osallistumaan Palvelukeskus Hiekkarinteen järjestämään vertaistukiryhmään. Ovatko he tasa-arvoisessa asemassa

muiden, yksikköä lähempänä asuvien perheiden kanssa? Riittääkö heille vertaistukiryhmän kautta saatu tuki jos tapaaminen on vain yksi tai kaksi yön yli kestävää tapaamista koko lapsen sijoituksen aikana? Toki näkisin, että tässä tilanteessa perhetyön merkitys näille perheille korostuu entisestään.

Jatkotutkimusaiheina ehdottaisin tutkimusta siitä, onko huostaanotettujen lasten sisaruksille tarvetta vertaistukiryhmän perustamiselle ja hyötyisivätkö he tämänkaltaisesta tuesta. Tutkimuksen voisi toteuttaa myös siitä kokisivatko isät, että heille perustettava vertaistukiryhmä voisi olla osallistumisen kannalta kynnykseltään matalampi.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 2007. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Anttila, P. 2007. Realistinen arvio ja tuloksellinen kehittäminen. Helsinki: Akatiimi.
- Eronen, T. 2012. Lastenkoti osana elämäntarinaa. Narratiivinen tutkimus lastenkotidissa asuneiden kertomuksista. Tampereen yliopisto. Tampere: Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö.
- Erkko, A. – Hannukkala, M. 2013. Mielenterveys voimaksi. Helsinki: Suomen Mielenterveysseura.
- Eskola, A. – Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8.painos. Tampere: Vastapaino.
- Harju, A. 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Haverinen, R. 2012. Vaikuttavuus ja näyttö tavoitteena sekä sosiaalityön asiakastyön tutkimuksen kohteena. Teoksessa Sosiaalityön vaikuttavuus. (toim. A. Pohjola, T. Kemppainen, S. Väyrynen. Sosiaalityön vaikuttavuus.) 65–85. Lapin Yliopistokustannus, Rovaniemi,
- Helminen, J. 2006. Jälkisanat. Teoksessa Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. (toim. J. Helminen.) 201 – 206. PS-kustannus: Jyväskylä.
- Hietala, K. 1997. Vaikuttavuus, vuodot ja muut evaluoinnin käsitteet. Euroopan Sosiaalirahaston Suomen tavoite 4-ohjelma. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Hirsjärvi, S. – Remes, P. – Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 13. – 14., osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S. – Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hokkanen, L. 2012. Sosiaalitoimistojen asiakastyytyväisyyskyselyn tulkinta. – Teoksessa Sosiaalityön vaikuttavuus. (toim. A. Pohjola, T. Kemppainen, S. Väyrynen.) 116–161. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus.
- Holm, J. 2010. Ihmisen kohtaaminen ja arvostava vuorovaikutus – vertaisryhmätoiminnan kulmakivi. Teoksessa – Vertaistoiminta kannattaa. (toim. T. Laatikainen.) 51-59. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA.

- Holkeri-Rinkinen, L. 2009. Aikuinen ja lapsi vuorovaikutusta rakentamassa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto: Sosiaalityön tutkimuksen laitos.
- Holma, T. 1999. Asiakaslähtöiset palveluprosessit –laadun perusta. Teoksessa: Asiakaslähtöiset palveluprosessit. Perusta laadulla vanhusten kotihoidossa ja asumispalveluissa sekä lastensuojelutyössä. (toim. T. Holma.) Lasso, Suomen Kuntaliiton laatuprojekti, Suomen Kuntaliitto, Helsinki, 23–29.
- Holma, T. 1999. Asiakkuus vanhustyössä ja lastensuojelussa. Teoksessa: Asiakaslähtöiset palveluprosessit. Perusta laadulla vanhusten kotihoidossa ja asumispalveluissa sekä lastensuojelutyössä. (toim. T. Holma.) Lasso, Suomen Kuntaliiton laatuprojekti, Suomen Kuntaliitto, Helsinki, 30–46.
- Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa – Vapaaehtoistoiminta anti, arvot ja osallisuus. (toim. Nylund, M. - Yeung, A. B.) 214 -235. Tampere: Vastapaino.
- Jantunen, E. 2010. Vertaistuki masentuneiden osallisuuden vahvistajana. Teoksessa – Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. (toim. T. Laine, S. Hyväri, P. Vuokila-Oikkonen.) 85 – 98. Helsinki: Tammi.
- Jones, K. - Spreadbury, K. 2008. Best practice in adult protection; Safety choice and inclusion. Teoksessa – Best practice in social work. Critical Perspectives. (toim. K. Jones, B. Cooper, H. Ferguson.) 181–196. New York: Palgrave MacMillan.
- Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.
- Jyrkämä, O. 2010. Vertaisryhmä käyntiin. Teoksessa – Vertaistoiminta kannattaa. (toim. T. Laatikainen.) 25 – 29. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA.
- Kaimola, K. 2008. Lähtöperheen perintö – aarrearkku vai rasite äitiydelle? Teoksessa – Äidin kielletyt tunteet. (toim. K. Janhunen, M. Oulasmaa.) 62 – 71. Helsinki: Väestöliitto.
- Kananoja, A. - Lähteinen, M. - Marjamäki, P. - Laiho, K. - Sarvimäki, P. - Karjalainen, P. - Seppänen, M. 2007. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Kaulio, P. - Uotila, M. 2009. Äiti ei jätä. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.
- Kemppainen, T. - Ojaniemi, P. 2012. Tieto ja vaikuttavuuden arviointi käytännön sosiaalityössä. Teoksessa Sosiaalityön vaikuttavuus. (toim. A. Pohjola, T. Kemppainen, S. Väyrynen, S.) 43–64. Lapin Yliopistokustannus, Rovaniemi.

- Kojo, R. 2012. Vanhempien kokemuksia sosiaalisesta tuesta huostaanoton jälkeen. Pro gradu –tutkielma. Lapin yliopisto: Sosiaalityö.
- Korteniemi, P. - Kotiranta, T. - Kivipelto, M. 2012. Kokemuksia sosiaalityön vaikuttavuuden arvioinnin toteuttamisesta. Kriittisiä kohtia ja kehittämistarpeita. . Teoksessa – Sosiaalityön vaikuttavuus. (toim. A. Pohjola, T. Kemppainen, S. Väyrynen.) 89 – 115. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Kujala, V. 2003. Jaetun vanhemmuuden mahdollisuudet Sijoitettujen lasten vanhempien ryhmätoiminnan opas. Helsinki: Sininauhaliiton Eevan perhe-projekti RAY:n avustamana.
- Kuukoski, E. 2003. Vertaistoiminta osana ihmisyyttä. Teoksessa - Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhanella. (toim. J. Niemelä, V. Dufva.) 30 – 39. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kylmä, J. – Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.
- Kähkönen, P. 1992. Biologisen perheen huomioonottaminen lapsen huostaanotossa ja sijoituksessa. 2.painos. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopiston perhetutkimusyksikön julkaisuja.
- Laimio, A. - Karnell, S. 2010. Vertaistoiminta – kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa – Vertaistoiminta kannattaa. (toim. T. Laatikainen.) 9 – 19. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.
- Laakso, R. 2009. Arjen rutiinit ja yllätykset. –Etnografia lastenkotityöstä. Akaateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto: Sosiaalityön tutkimuksen laitos.
- Mahkonen, S. 2008. Lastensuojelu ja laki. 2.uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Martin, M. 2012. Vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen yksilöllinen vaikuttavuus. Nuorten kokemuksia kuntoutuksen tarvestaavuudesta. Teoksessa – Sosiaalityön vaikuttavuus. (toim. A. Pohjola, T. Kemppainen, S. Väyrynen.) 201 – 242. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus.
- Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa – Laadullisen tutkimuksen käsikirja. (toim. J. Metsämuuronen.) 80 – 147. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Miettinen, R. 2000. Huomisen huolet, haaveet ja haasteet kunnallisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kunnallisen toimintaympäristön muutoksia aikojen taitteessa. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Niiranen, V. 2002. Asiakkaan osallistuminen tukee kansalaisuutta sosiaalityössäkin. Teoksessa – Marginaalit ja sosiaalityö. (toim. K. Juhila, H.

Forsberg, I. Roivainen.) 63 – 80. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja filosofianlaitos, SoPhi 65.

- Pelkonen, R. – Louhiala, P. 2002. Ihminen lääketieteellisen tutkimuksen kohteena. – Teoksessa Tutkijan eettiset valinnat. (toim. S. Karjalainen, V. Launis, R. Pelkonen ja J. Pietarinen, J.), 126-136. Tampere: Tammer-Paino.
- Pietilä-Hella, R. 2010. Perhevalmennus äitien kohtaamispaikkana. Teoksessa – Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. (toim. T. Laine, S. Hyväri, P. Vuokila-Oikonen.) 99 – 109. Helsinki: Tammi.
- Pohjola, A. 1992. Asiakas kohteesta kumppaniksi. Teoksessa – Ihminen ja hyvinvointivaltio, valta ja osallisuus. Seminaariraportti. (toim. R. Haverinen, M. Maanittu.) 25 – 33. Helsinki: Sosiaali- ja Terveystieteiden tutkimuskeskus.
- Pohjola, A. 2011. Rakenteellisen sosiaalityön aika. Teoksessa – Sosiaalisesti kestäväkehitys. (toim. A. Pohjola, R. Särkelä.) Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Pohjola, A. 2012. Tutkimukseen perustuva vaikuttavuus. Teoksessa - Sosiaalityön vaikuttavuus. (toim. A. Pohjola, T. Kemppainen, S. Väyrynen.) 19 – 42. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus.
- Pösö, T. 1997. Lastensuojelu – uudet teemat, vanhat kysymykset. Teoksessa - ”Tehdä itsensä tarpeettomaksi?”. Sosiaalityö 1990-luvulla. (toim. R. Viialainen, M. Maanittu.) Stakes sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Raportteja 213. 145 – 159. Sosiaali- ja terveysvirasto. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Pösö, T. 2007. Lastensuojelun puuttuva tieto. Teoksessa – Perhetyön tieto. (toim. J. Vuori, R. Nätkin.) 65 – 82. Tampere: Vastapaino.
- Rantala, M. - Saario, A. 1999. Asiakasselvitykset vanhusten kotihoidossa Kotkan esimerkin mukaan. Teoksessa – Asiakaslähtöiset palveluprosessit. Perusta laadulla vanhusten kotihoidossa ja asumispalveluissa sekä lastensuojelutyössä. (toim. T. Holma.) 35-39. Helsinki: Lasso, Suomen Kuntaliiton laatuprojekti, Suomen Kuntaliitto.
- Rouhiainen-Valo, T. – Rantanen, T. – Hovi-Pulsa, R. – Tietäväinen, S. 2010. Kompetenssit ”sosiaalisen” puolustamisessa. Teoksessa – Sosionomin ammatti ja työ 2010-2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK ja ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.
- Rousu, S. 1999. Katsaus lastensuojelun nykytilaan ja haasteisiin. Teoksessa – Asiakaslähtöiset palveluprosessit. Perusta laadulla vanhusten kotihoidossa ja asumispalveluissa sekä lastensuojelutyössä. (toim. T. Holma.) 13-22. Helsinki: Lasso, Suomen Kuntaliiton laatuprojekti, Suomen Kuntaliitto.

- Rousu, S. - Jalonen, T. 1999. Asiakasselvitykset lastensuojelussa. Teoksessa – Asiakaslähtöiset palveluprosessit. Perusta laadulla vanhusten kotihoidossa ja asumispalveluissa sekä lastensuojelutyössä. (toim. T. Holma.) 41 – 42. Helsinki: Lasso, Suomen Kuntaliiton laatuprojekti, Suomen Kuntaliitto.
- Räty, T. 2007. Uusi lastensuojelulaki. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen.2. painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa – Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Sihvo, T. 1991. Kansalaisuus ja sosiaalihoito. Artikkelit kansalaisuudesta, sosiaalihoitosta ja niiden suhteesta. Sosiaali- ja Terveystieteiden tutkimuksia 9/1991. Helsinki: Vapokustannus.
- Taylor P, - Jones, K. - Gorman, D. 2008. Partnership working as best practice: working across boundaries in health and social care. Teoksessa - Best practice in social work. Critical Perspectives. (toim. K. Jones, B. Cooper, H. Ferguson.) 235 – 249. New York: Palgrave MacMillan.
- Tuomi, J. - Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1. – 3. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, J. - Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Vilen, M. - Leppämäki, P. - Ekström, L. 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Juva: WSOY.
- Vilka, H. 2007. Tutki ja kehitä. 1.-2. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITTEET

Tutkimuslupahakemus	Liite 1
Kutsu	Liite 2
Haastattelun runko	Liite 3
Taulukko vanhemmuuden muuttumisesta	Liite 4
Taulukko tuen määrästä	Liite 5
Taulukko vanhempien kehittämis ehdotuksista	Liite 6
Yhteenveto Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän kehittämisestä	Liite 7

Ryhmähaastattelu Hiekkarinteen sijaishuoltoyksikössä (24.9.2012 klo 17.00)

Vapaaehtoisen haastattelun pohjalta saatuja tuloksia tullaan käyttämään materiaalina Anne Mäkelän tekemässä kehittämishankkeessa, joka on osa sosionomin tutkintoa (ylempi AMK). Anne Mäkelä suorittaa kyseistä tutkintoa työnsä ohessa Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulussa.

Kehittämishankkeen tarkoitus on Hiekkarinteen sijaishuoltoyksikön piirissä olevien perheiden vanhemmille tarkoitettun vertaistukiryhmätoiminnan koaminen yhdeksi kokonaisuudeksi, "tuotteeksi". Toimintatutkimuksen avulla selvitetään asiakkaiden kokemuksia kyseisestä vertaistukiryhmätoiminnasta.

Tutkija on sitoutunut siihen, ettei käytä saamiaan tietoja haastateltavan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi, taikka sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus, eikä saatuja yksilöiviä henkilötietoja luovuteta sivullisille. Haastateltavien anonymiteetti (nimettömyys) varmistetaan muuttamalla tunnistettavat henkilötiedot numeroiksi haastattelumateriaalin litteroinnin eli nauhoitetun materiaalin kirjalliseen muotoon muuttamisen yhteydessä. Tutkija noudattaa opinnäytetyössään vallitsevaa tietosuojalainsäädäntöä ja tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita.

Nauhoitettu materiaali hävitetään heti litteroinnin jälkeen. Tutkija säilyttää litteroimansa haastatteluaineiston kehittämishankkeen valmistumiseen ja arviointiin asti - se hävitetään tämän ajanjakson jälkeen. Haastateltavalla on oikeus vetäytyä tutkimuksesta milloin tahansa niin halutessaan.

Tätä asiakirjaa on laadittu kaksi (2) samansanaista kappaletta, yksi kummallekin sopimusosapuolelle.

Osallistun Hiekkarinteen sijaishuoltoyksikön vertaistukiryhmän haastatteluun maanantaina 24.9.2012 klo 17.00. Annan luvan haastattelun nauhoittamiseen sekä sen anonyymiin (nimettömään) käyttämiseen tutkimusmateriaalina Anne Mäkelän tekemään kehittämishankkeeseen.

Rovaniemellä 24.9.2012
Allekirjoitus sekä nimenselvennys

Tutkimusluvan vastaanottajan
allekirjoitus sekä nimenselvennys

Kutsu

Palvelukeskus Hiekkarinteen äitien vertaistukiryhmään.

Kun omasta lapsesta tulee murrosikäinen se aiheuttaa hänessä ja hänen käytöksessään monenlaisia muutoksia, koulunkäyntiongelmia, päihteiden käyttöä, auktoriteetteja vastaan kapinointia yms. Vanhemmat joutuvat monenlaisten kysymysten äärelle ja moni tuntee olevansa vaikeuksien keskellä yksin (mitä teen kun lapsi ei lähde kouluun, lapsi on yötä pois kotoa luvatta, tulee humalassa kotiin).

Vahvasti oireilevan nuoren kohdalla sijoitus on usein ainoa vaihtoehto. Sijoitus ja uusi elämäntilanne on nuorelle ja vanhemmille vaikea asia ja aiheuttaa kriisin. Se herättää vanhemmissa erilaisia tunteita, ajatuksia, kysymyksiä ja vaikuttaa elämän jokaisella osa-alueella. Olemme työssämme sijaishuoltoyksikössä kokeneet, että perheen muuttuneessa elämän tilanteessa auttaa, kun saa tilaisuuden keskustella asioistaan muiden, samanlaisia asioita kokeneiden ihmisten kanssa.

Hiekkarinteen sijaishuoltoyksikkö tarjoaa sijoitettujen lasten äideille mahdollisuuden kokoontua yhteen vertaistukiryhmän merkeissä. Kyseinen ryhmä on muodoltaan suljettu ryhmä, mikä tarkoittaa, ettei ryhmään oteta ensimmäisen kokoontumisen jälkeen uusia ryhmäläisiä.

Hiekkarinteen sijaishuoltoyksikön vertaistukiryhmä alkaa kokoontua **päivämäärä, kellonaika, paikka (tarkka osoite)** ja tapaamisia järjestetään yhteensä kuusi(6) kertaa. Viimeinen tapaaminen ryhmälle järjestetään yön yli kestäväällä reissulla **päivämäärä ja paikka**.

Vertaistukiryhmän kokoontumispäivät ovat:

____, ____, ____, ____, ____ **sekä** ____.

Vertaistukiryhmässä käsitellään muun muassa seuraavanlaisia aiheita:

- oma tarina
- kriisi ja sen vaiheet, lapsen erokriisi
- yhteydenpito lapsen ja vanhemman välillä
- tulevaisuus

_____ perhetyöntekijä
p.

Anne Mäkelä ohjaaja
p.

Haastattelun runko.

Liite 3.

Teemat:

- Vertaistuki
- Vanhemmuus ja suhde lapseen/lapsiin
- Vertaistukiryhmän luonne, toimivuus ja vaikuttavuus
- Vertaistukiryhmän aihealueet

Haastattelukysymykset:

1. Millaisia ennakkokäsityksiä/-odotuksia sinulla oli vertaistukiryhmästä?
2. Oletko saanut vertaistukiryhmän kautta tukea omaan elämäsi? Mikäli olet, niin mitä tuki on ollut?
3. Mitkä asiat ovat antaneet sinulle eniten tukea vanhemmuuteesi tässä vertaistukiryhmässä?
4. Miten ryhmässä käydyt keskustelut ovat vaikuttaneet sinun ja lapsesi suhteeseen?
5. Auttoivatko vertaistukiryhmätapaamiset sinua sitoutumaan paremmin yhteistyöhön sijaishuoltoyksikön kanssa?
6. Miten olet kokenut vertaistukiryhmässä käsiteltävät aiheet?
7. Miten olet kokenut omista tunteistasi puhumisen?
8. Mikä olisi mielestäsi sopiva tapaamisten määrä, kesto ja aikaväli?
9. Mitä parannusehdotuksia antaisit seuraavaa alkavaa ryhmää varten?
10. Muuta?

Haetaan vastauksia tutkimuskysymyksiin:

1. Miten vanhemmat ovat kokeneet oman vanhemmuuden muuttuneen vertaistukiryhmään osallistumisen myötä?
2. Millaisia tukea vanhemmat ovat saaneet Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän toiminnasta?
3. Mitä muutoksia vanhemmat kokevat Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmään tarpeellisina?

Taulukko 7. Miten vanhemmat ovat kokeneet oman vanhemmuuden muuttuneen vertaistukiryhmään osallistumisen myötä?

Pelkistetyt ilmaisut	Alaluokka	Yläluokka
<ul style="list-style-type: none"> Ei maailman luuserein äiti Ei vika itsessään Vanhemmuuden vahvistuminen rauhoittanut lasta 	<ul style="list-style-type: none"> Ei omaa syytä kaikki Vaikutus lapseen 	<ul style="list-style-type: none"> Kokemus omasta vanhemmuudesta
<ul style="list-style-type: none"> Asiat selviää Elämä kantaa sitenkin Voimavaroja 	<ul style="list-style-type: none"> Ongelmanratkaisutaidot kehittyneet 	<ul style="list-style-type: none"> Ongelmanratkaisutaidot
<ul style="list-style-type: none"> Rajoista kiinni pitäminen Ei anna periksi Sinnikkyys Tapaamisten aiheet lisänneet tietoutta 	<ul style="list-style-type: none"> Johdonmukaisuus vanhemmuudessa Teoriatiedot 	<ul style="list-style-type: none"> Johdonmukaisuus vanhemmuudessa
<ul style="list-style-type: none"> Asioista saa puhua Opittu keskustelemaan vaikeistakin asioista 	<ul style="list-style-type: none"> Asioista puhuminen 	<ul style="list-style-type: none"> Keskustelu taidot

Taulukko 8. Millaisia tukea vanhemmat ovat saaneet Palvelukeskus Hiekkarinteen vertais-ryhmän toiminnasta?

Pelkistetyt ilmaisut	Alaluokka	Yläluokka
<ul style="list-style-type: none"> • Kokemusten jakaminen tukenut • Toisten kokemusten kuuleminen • Keskustelut tukevat 	<ul style="list-style-type: none"> • Kokemuksellinen näkemys 	<ul style="list-style-type: none"> • Samanlaiset kokemukset
<ul style="list-style-type: none"> • Tuki ollut hyvää • Ystävien saanti • Vertaistuki • Kannustusta toisilta äideiltä <ul style="list-style-type: none"> • Saa itse olla tukena toiselle 	<ul style="list-style-type: none"> • Toisten vanhempien tuki tärkeää <ul style="list-style-type: none"> • Tärkeää saada kokemus, että itse myös on tukena 	<ul style="list-style-type: none"> • Vertaistuki
<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaajien tuki tärkeää • Saanut kannustusta ohjaajilta • Ohjaajat voimien antajina • Yhteistyö omaohjaajan kanssa tärkeää <ul style="list-style-type: none"> • Hiekkarinteen mukana olo tukee 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaajalta saatu tuki on tärkeää 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaajalta saatu tuki
<ul style="list-style-type: none"> • Tuki tuo turvallisuuden tunteen 	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuus tärkeä osa tukea 	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuus

Taulukko 9. Vanhempien kehittämisehdotuksia toimintaan.

Pelkistetyt ilmaisut	Alaluokka	Yläluokka
<ul style="list-style-type: none"> Lisää kuvakortteja ilmaisemaan tunteita, kokemuksia ja ajatuksia Ei lisää kuvakortteja 	<ul style="list-style-type: none"> Konkreettisia keinoja ilmaista tunteita, ajatuksia ja kokemuksia 	<ul style="list-style-type: none"> Konkreettisten keinojen käyttö
<ul style="list-style-type: none"> Lapset jossain vaiheessa mukaan toimintaan Aikaisemmin lapset olleet mukana Lasten keskinäisten suhteiden parantaminen Yhteistoimintaa Lapset tutustuisivat toisiinsa Yhteishengen luominen 	<ul style="list-style-type: none"> Lasten mukaan tuonti toimintaan tärkeää 	<ul style="list-style-type: none"> Lapset mukaan toimintaan
<ul style="list-style-type: none"> Ei saa tulla kesken kauden Suljettu ryhmä on hyvä 	<ul style="list-style-type: none"> Suljettu ryhmä on toimiva 	<ul style="list-style-type: none"> Suljettu ryhmä
<ul style="list-style-type: none"> Tietopäiviä lasten kasvatuksesta Infoa vanhemmille huumeista Joku tulisi kertomaan omista kokemuksistaan Selviytymistarinoita 	<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmille teoria-tietoa Kokemuskouluttaja 	<ul style="list-style-type: none"> Mahdollisuus teorian tiedon saantiin
<ul style="list-style-type: none"> Kahden viikon välein Kaksi viikkoa sopiva 	<ul style="list-style-type: none"> Tapaamisten aikaväli 	<ul style="list-style-type: none"> Tapaamisten määrä ja kesto

<p>väli</p> <ul style="list-style-type: none">• Viikoittainkin hyvä• Ei joka viikko <ul style="list-style-type: none">• Vertaistukiryhmän kesto pidemmäksi• Prosessi kesken	<ul style="list-style-type: none">• Pidempi ryhmän kesto	
--	--	--

Taulukko 10. Yhteenveto Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän kehittämisestä

Yhteenveto Palvelukeskus Hiekkarinteen vertaistukiryhmän kehittämisestä		
Ennen	Kehittämisehdotus	Kansio
<p>Tunteiden, ajatusten ja kokemusten ilmaisu tärkeää. Käytössä työmenetelmänä erilaiset kuvakortit.</p> <p>→ Keinot koettiin riittämättömiksi</p>	<p>Lisää erilaisia keinoja vanhemmille ilmaista tunteitaan</p> <p>→ Vanhemmat kokivat tunteiden, ajatusten ja kokemusten ilmaisemiseen käytetyt kuvakortit ristiriitaisesti.</p> <p>→ Heidän yhteinen toiveensa oli kuitenkin, että näiden asioiden käsittelemiseen löytyisi ohjaajilta uusia konkreettisia keinoja.</p>	<p>Kansioon kerätty monipuolisia konkreettisia, vaihtoehtoja tunteiden, ajatusten ja kokemusten ilmaisuun, esille tuomiseen ja käsittelemiseen</p> <p>→ Tunne kortit</p> <p>→</p>
<p>Teoriatietoa annettu</p> <p>→ Vanhemmat kokevat tiedon saannin liian vähäiseksi</p> <p>→ Ennen käsitelty: Kriisi ja sen vaiheet, lapsen erokriisi, Yhteydenpito lapsen ja vanhemman välillä</p>	<p>Vanhemmille tarjottaisiin lisää teoriapohjaista tietoa heitä kiinnostavista ja tärkeistä aiheista.</p> <p>→ Vanhemmilta tulisi ennen ryhmän alkua kysyä heitä kiinnostavista aiheista</p>	<p>Jokaiseen ryhmään kertyy omat mielenkiinnon aiheet</p> <p>→ Kansioon on kerätty materiaalia aiheista joita aikaisemmin on käsitelty tapaamisilla sekä uutta lisä materiaalia</p> <p>→ Kansiossa on valmis pohja joilla voidaan kysyä vanhemmilta toiveita teoreettisiin aihealueisiin</p>
<p>Lapset eivät ole olleet mukana vanhempien vertaistukiryhmä toiminnassa.</p>	<p>Vanhempien toiveena oli, että lapset otettaisiin osaksi vanhempien vertaistukiryhmätoimintaan.</p> <p>→ Lapset otettaisiin mukaan toimintaan</p>	<p>Kansiosta löytyy lista johon on koottu internet linkkejä Rovaniemen lähistöllä sijaitsevista retkeilykohteista ja aktiviteeteista.</p>

	<p>yhden kokoontumiskerran verran esimerkiksi retkeilyn merkeissä</p> <p>→ Kannustetaan perheitä osallistumaan Palvelukeskus Hiekkarinteen vanhempi-lapsi-reissuille.</p>	
Vertaistukiryhmä järjestetty suljettuna ryhmänä.	<p>Toiminta jatkuu suljettuna ryhmänä.</p> <p>→ Vanhemmat kokee- neet suljetun ryh- män hyvänä järjes- tämismuotona.</p>	Kansiosta löytyy teorialietoa ryhmän muodostumisesta ja sen vaiheista.
Tapaamiskertojen määrä ollut kuusi (6) kertaa ja tämän lisäksi yksi (1) yön yli kestävä tapaaminen.	<p>Kokoontumiskertoja useampi</p> <p>→ Vanhempien toi- veesta tapaamisker- toja olisi tarpeellista lisätä</p>	<p>Kansiosta löytyy Palvelukes- kus Hiekkarinteen vertaistu- kiryhmän kokoontumisaika- taulu joka on suunniteltu vanhempien toiveiden mu- kaiseksi.</p> <p>→ Tapaamiset ryhmän toiveiden mukaan kuusi (6) – kahdeksan (8) ker- ta</p> <p>→ Lisäksi yön yli kes- tävä tapaaminen jo- ka on muodoltaan avoin</p>
<p>Vertaistukiryhmä on ollut ns. julkistaustainen ryhmä.</p> <p>Vertaistukiryhmän toimin- nassa on ollut mukana kaksi (2) varsinaista ohjaajaa jois- ta toinen on päävetäjä sekä lisäksi yksi (1) varaohjaaja.</p>	<p>Vertaistukiryhmä toiminta jatkuu ns. julkistaustaisena ryhmänä.</p> <p>Vertaistukiryhmän toimin- nassa on mukana kaksi (2) varsinaista ohjaajaa joista toinen on päävetäjä sekä lisäksi yksi (1) varaohjaaja.</p> <p>→ Varaohjaaja käy</p>	

	esittäytymässä ryhmälle vertaistukiryhmän ensimmäisellä tapaamiskerralla.	
--	---	--